

บทที่ 4

การจัดการศึกษาแบบองค์รวมของบ้านเรียนมรดกใหม่

การจัดการศึกษาแบบองค์รวมของบ้านเรียนมรดกใหม่ มีขั้นตอนจากพัฒนาการในช่วงคาบเกี่ยวของกรทำละครเวทีสัญจรเพื่อการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2549 กับช่วงแรกรับนักเรียนบ้านเรียนรุ่นแรกในปีเดียวกันดังนี้

พัฒนาการของบ้านเรียนมรดกใหม่

ในปี พ.ศ. 2549 ซึ่งเป็นปีที่เจ็ดที่ละครเวทีสัญจรเพื่อการศึกษาของคณะละครมรดกใหม่ได้ตระเวนแสดงไปทั่วประเทศส่งผลให้กลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนต่าง ๆ เรียกร้องให้มีการเพิ่มเรื่องละครเวทีสัญจรให้มากขึ้น รวมถึงกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศด้วย คณะละครมรดกใหม่จึงเริ่มทำละครเป็นภาษาอังกฤษโดยนำเรื่อง พระอภัยมณีตอนดินสมุทรเรื่องทุกข์ มาแปลเป็นภาษาอังกฤษและปรับรูปแบบให้มีความเป็นสากลมากขึ้น เบื้องต้นจัดแสดงในบางโรงเรียนที่สนใจเท่านั้น โดยให้นักเรียนบ้านเรียนมรดกใหม่เป็นผู้แสดงเพื่อเป็นการบูรณาการการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษผ่านละครด้วย (ชนประคัลภ์ จันทร์เรือง, สัมภาษณ์, 12 มกราคม 2554)

นอกจากละครภาษาอังกฤษแล้วยังมีละครเพิ่มขึ้นอีกเจ็ดเรื่องคือ

1. สังข์ทองตอนเจ้าเงาะอยู่ไหน สำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
2. สามก๊กตอนทหารเสือคู่แผ่นดิน สำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
3. โกลร้องไห้ตอนนครพรั่งไน้ สำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
4. รามเกียรติ์ตอนศึกโมฆราพ สำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
5. อิเหนาตอนศึกรักสิกรบ สำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
6. มัทนพาธา ตอน รักนั้นดีแน่แต่รักแท้ดีกว่า สำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
7. เด็กชายชั่วครา เด็กสาวชั่วคืน สำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม

นอกจากจัดแสดงละครเวทีสัญจรจนเป็นที่ต้องการของหน่วยงานด้านการศึกษาต่าง ๆ มากมายนอกจากละครเวทีที่แสดงกันวันละหลาย ๆ รอบแล้ว มรดกใหม่ยังจัดอบรมครู จัดสัมมนาเพื่อพัฒนาบุคลากร โดยใช้วิธีการแบบละคร โดยมีหน่วยงานที่ร่วมพัฒนากับมรดกใหม่มากมายทั้งภาครัฐและเอกชน อีกทั้งการพัฒนาของคณะละครมรดกใหม่เองในด้านวิถีชีวิตที่ค่อย ๆ ก้าวจากอาชีพไปสู่ความเป็นชุมชนครอบครัวมากขึ้น (ชนประคัลภ์ จันทร์เรือง, สัมภาษณ์, 12 มกราคม 2554)

จากแนวคิดและการทำงานที่มีการพัฒนาและวางรากฐานอย่างมั่นคง ทำให้คณะละครมรดกใหม่ทำการจัดตั้งสมาคมคนเล่าเรื่องในปี พ.ศ. 2549 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้สมาคมเป็นศูนย์กลางของกลุ่มคนที่มีความสนใจในศิลปะของการเล่าเรื่อง แขนงต่าง ๆ เช่น วรรณกรรม ละคร จิตกรรม ฯลฯ กิจกรรมหลักของการทำงานของสมาคมคนเล่าเรื่องนั้นยังตั้งอยู่บนพื้นฐานของอุดมการณ์ของคณะละครใหม่ เช่นเดิม ซึ่งการพัฒนาของคณะละครมรดกใหม่ ภายหลังจากการจัดตั้งเป็นสมาคมคนเล่าเรื่อง มีดังนี้ (ชนประคัลภ์ จันทรเรือง, สัมภาษณ์, 12 มกราคม 2554)

ปี พ.ศ. 2549 คณะละครมรดกใหม่ถือว่าเป็นปีแห่งการเริ่มเข้าหาชุมชนอย่างจริงจัง สมาชิกมรดกใหม่ได้รับการติดต่อจากโรงเรียนที่ดูแลบริเวณที่สัญจรของคณะละครมรดกใหม่เป็นประจำให้เข้าไปดูเลขมรดกละครในโรงเรียนของตน จนเกิดเป็นเครือข่ายของมรดกใหม่กว่าสามสิบห้าโรงเรียน และจากจุดนี้เองสร้างความมั่นใจให้คณะละครมรดกใหม่มากขึ้นว่า สร้างนักแสดงอย่างเดียวยังไม่พอ ต้องสร้างคนดูด้วย และเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ต้องสร้างจากเยาวชน มรดกใหม่จึงเพิ่มสมาชิกนักเรียนของบ้านเรียนมรดกใหม่เป็นสิบคน และเนื่องจากเป็นโรงเรียนมัธยมด้านละครที่ใช้หลักสูตรบ้านเรียน ไม่มีค่าใช้จ่ายในการเรียน คัดเลือกนักเรียน โดยถามความสมัครใจของครูผู้จัดและนักเรียนจากเครือข่ายละครของมรดกใหม่ที่สนใจเรียนต่อระดับมัธยม เน้นการเรียนรู้ผ่านละครและความสามารถในการใช้ปัจจัยสี่ทำให้บ้านเรียนมรดกใหม่เริ่มเป็นที่สนใจของหน่วยงานต่าง ๆ มากขึ้น เกิดภาคร่วมมือดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมมากขึ้น เช่น เครือข่ายพุทธิกา ศูนย์คุณธรรม วัดปัญญานันทาราม เป็นต้น (ชนประคัลภ์ จันทรเรือง, สัมภาษณ์, 12 มกราคม 2554)

จากที่กล่าวมาบ้านเรียนมรดกใหม่ คือ การจัดการเรียนรู้ในบ้าน โดย สำนักศิลปะการละครเพื่อการพัฒนา คณะละครมรดกใหม่ องค์กรภายใต้สมาคมคนเล่าเรื่อง ซึ่งได้รับอนุญาตจากผู้ปกครองของเยาวชนแต่ละคนให้ทำหน้าที่แทนผู้ปกครองในการจัดการศึกษาให้แก่เยาวชนในรูปแบบการศึกษาในบ้าน โดยใช้องค์ความรู้ทางด้านศิลปะการละครและหลักของพุทธศาสนาเป็นสื่อหลักในการบูรณาการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระตลอดหลักสูตร และมีเป้าหมายสำคัญที่จะให้ผู้เรียนมีความรู้อย่างแท้จริง เป็นผู้มีวัฒนธรรมการดูละครและวัฒนธรรมการแสวงหาความรู้ตลอดชีวิต สามารถนำความรู้ที่มีไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อสังคม อีกทั้งยังมีความมุ่งมั่นที่จะให้ผู้เรียนสามารถเข้าเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัยได้

วิธีการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบของบ้านเรียนมรดกใหม่มีการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบของบ้านเรียนมรดกใหม่จะยึดถือแนวคิด ตามพระราชบัญญัติการศึกษาฉบับใหม่ ปี พ.ศ. 2542 ซึ่งจะจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนเสมือนหนึ่งผู้ปกครองตามที่ผู้ปกครองอนุญาต โดยผู้เรียนจะอยู่ร่วมกันในโรงเรียนในลักษณะของการศึกษาแบบสำนัก มีครูผู้ปกครองทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองแทนผู้ปกครองที่แท้จริง และมีผู้เรียนทั้งหมดไม่เกิน 36 คน สัมพันธ์กับจำนวนของผู้ทำหน้าที่จัด

การศึกษาซึ่งเสมือนหนึ่งเป็นผู้ปกครองในลักษณะ ผู้เรียนไม่เกิน 6 คน ต่อครูผู้ปกครอง 2 คน หรือ อัตรา 1 ต่อ 3 โดยครูผู้ปกครองจะทำหน้าที่เป็นทั้งพ่อ แม่ และครูไปในขณะเดียวกัน ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้ดังกล่าวไม่มีการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด และรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิต บัณฑิต 4 ตลอดจนบัณฑิตพื้นฐานอื่น ๆ ทั้งหมดของผู้เรียน นอกจากนี้ครูผู้ปกครองยังไม่รับเงินเดือนอีกด้วย และยึดหลักการจัดการศึกษาเสมือนการจัดการศึกษาแก่บุตรหลานของตนเอง และในโอกาสบุตรหลานของสมาชิกเมื่ออายุถึงเกณฑ์ที่กำหนดก็จะเข้าศึกษาในระบบการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ (ชนประคัลภ์ จันทร์เรือง, สัมภาษณ์, 12 มกราคม 2554)

จำนวนของผู้เรียนในบ้านเรียนมรดกใหม่นั้นจะคงที่ คือไม่เกิน 36 คน โดยมีเงื่อนไขของการรับผู้เรียนเพิ่มขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีผู้เรียนจบการศึกษาและสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้หรือผู้ปกครองที่แท้จริงมีความประสงค์จะให้ผู้เรียนไปศึกษาที่อื่น ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ต้องการให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง โดยหลักสูตรการศึกษาจะเป็นหลักสูตรบูรณาการที่มีหลักสูตรกลางของโรงเรียนซึ่งเป็นหลักสูตรการบูรณาการด้วยหลักของพุทธศาสนา และศาสตร์ของศิลปการละคร แต่รายละเอียดปลีกย่อยจะเป็นหลักสูตรรายบุคคลตามศักยภาพ ตามพื้นฐาน และตามพัฒนาการของผู้เรียน และการวัดผลประเมินผลมีการทำเป็นรายบุคคล (ชนประคัลภ์ จันทร์เรือง, สัมภาษณ์, 12 มกราคม 2554)

การทำงานของบ้านเรียนมรดกใหม่อยู่ภายใต้ปรัชญาสำคัญของการจัดการเรียนรู้คือเน้นในเรื่องของการสร้างวัฒนธรรมการดูสูตร คือ การสร้างวัฒนธรรมการแสวงหาความรู้ และวัฒนธรรมการแสวงหาความรู้คือ การศึกษาที่แท้จริง (เรียนรู้ตลอดชีวิต) โดยการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบบ้านเรียนมรดกใหม่ให้สัมพันธ์กับเวลา ซึ่งการจัดการเรียนรู้จะแบ่งเป็นภาคการศึกษาเหมือนการศึกษาในระบบ แต่จะแตกต่างในรายละเอียดปลีกย่อย คือ (สมาคมคนเล่าเรื่อง, 2549)

1. ภาคการศึกษาที่ 1 (4 เดือน) 1 มิถุนายน - 30 กันยายน
 - 1.1 วัดผลการศึกษาครั้งที่ 1/ 16-30 กันยายน (14 วัน)
 - 1.2 ปิดภาคการศึกษา 1/ 1 ตุลาคม – 14 ตุลาคม (14วัน)
2. ภาคการศึกษาที่ 2 (2 เดือนครึ่ง) ช่วงที่ 1/ 15 ตุลาคม – 28 ธันวาคม
 - 2.1 วัดผลการศึกษาครั้งที่ 2/ 15 – 28 ธันวาคม (14 วัน)
 - 2.2 ปิดภาควันหยุดปีใหม่ 29 ธันวาคม - 7 มกราคม (10 วัน)
3. ภาคการศึกษาที่ 2 (3 เดือน) ช่วงที่ 2/ 8 มกราคม - 3 เมษายน
 - 3.1 วัดผลการศึกษา 20 มีนาคม - 2 เมษายน (14 วัน)
 - 3.2 ปิดภาคการศึกษา 2/ 3 เมษายน – 16 เมษายน (14 วัน)

การจัดการเรียนรู้ของบ้านเรียนมรดกใหม่นั้นจะเน้นการเรียนรู้โดยผ่านศิลปะการละคร และหลักปรัชญาตามพุทธศาสนาทั้งกระบวนการ โดยมีจุดประสงค์เพื่อ

1. ผู้เรียนมีวัฒนธรรมการแสวงหาความรู้ (เรียนรู้ตลอดชีวิต) และวัฒนธรรมการดูแลรักษา
2. ผู้เรียนมีทักษะการฟัง คิด พูด อ่าน เขียนทั้งภาษาไทยและอังกฤษอย่างแตกฉาน
3. ผู้เรียนมีทักษะทางสังคมที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีอุดมการณ์ทำเพื่อคนอื่น
4. ผู้เรียนรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของโลก
5. ผู้เรียนพึ่งตนเองได้โดยยึดหลักปัจจัย 4
6. ผู้เรียนมีทักษะทางการละครที่ดีเยี่ยม

การก้าวสู่ระดับนานาชาติทั้งงานละครและบ้านเรียน

ปี พ.ศ. 2550 เมื่อมีละครภาษาอังกฤษมรดกใหม่จึงได้รับเชิญไปแสดงละครในเทศกาลละครเยาวชนนานาชาติที่ประเทศอินเดีย จัดการแสดงทั้งหมดแปดรอบที่เมืองนิวเดลีและชนในคณะละครมรดกใหม่เลือกละครเวทีสัญจรเรื่องพระอภัยมณีตอนสินสมุทรร้องทุกข์ ไปแสดงเป็นภาษาอังกฤษ ผลปรากฏว่าเป็นที่ถูกใจนักการละครหลายชาติจนเกิดการผูกสัมพันธ์กับคณะละครประเทศอื่น จากการแสดงครั้งนี้ทำให้อีกสองปีต่อมา คณะละครมรดกใหม่สามารถจัดเทศกาลละครนานาชาติปฐมธานีและมีผู้เข้าร่วมจากคณะละครต่างประเทศกว่า 15 ประเทศ

สำหรับละครเวทีสัญจร คณะละครมรดกใหม่ มีละครเพิ่มขึ้นอีกคือ นารายณ์ปราบนาทกตอนหน้าที่แห่งมวลมนุษยชาติ สำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและสังคม นอกจากนี้ยังจัดโครงการค่ายละครเพื่อพัฒนาชุมชน เช่น โครงการ วิถีละคร วิถีธรรม วิถีโลก โดยได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานสนับสนุนและสร้างเสริมสุขภาวะ (สสส.)

ในปี พ.ศ. 2551 หลักสูตรมรดกใหม่โฮมสคูลปรับให้นักเรียนที่จะจบหลักสูตรนั้นต้องผ่านการแสดงในต่างประเทศอย่างน้อยคนละสองประเทศ และปีนี้มีนักเรียนทั้งหมด 22 คนทั้งมัธยมต้นและมัธยมปลาย รวมทั้งเด็กจากเครือข่ายละครของมรดกใหม่ที่มาอยู่ที่โรงละครมรดกใหม่เพื่อศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี ความเป็นชุมชนของมรดกใหม่เริ่มชัดเจนมากขึ้นเมื่อสมาชิกมรดกใหม่พร้อมใจกันสร้าง ความสัมพันธ์แบบพ่อดูแลลูก ครูดูแลศิษย์ พี่ดูแลน้อง น้องเลี้ยงลูกให้พี่เลี้ยง เป็นการสร้างความมั่นใจให้มรดกใหม่ว่าเส้นทางนี้ เป็นเส้นทางที่ถูกต้อง (ชนประคัลภ์ จันทรเรือง, สัมภาษณ์, 12 มกราคม 2554)

ละครเวทีสัญจรสำหรับสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คณะละครมรดกใหม่ได้พัฒนาเนื้อหาและรูปแบบอย่างต่อเนื่องจนได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงวิทยาศาสตร์ ให้จัดการแสดงละครวิทยาศาสตร์เทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชเนื่องในสัปดาห์

วิทยาศาสตร์เรื่อง “ครูวิทยาศาสตร์เพื่อแผ่นดิน” ที่ศูนย์ประชุม ไบเทค บางนา จำนวนแปดสิบรอบ เพื่อให้เยาวชนทั่วประเทศได้รับชม

นอกจากนี้ในปีนี้ คณะละครมรดกใหม่ยังเป็นเจ้าภาพ นำละครเวทีเรื่อง Morgan Journey จากประเทศสหรัฐอเมริกา มาจัดแสดงทั่วรั้วให้กับเยาวชนในโรงเรียนที่สนใจอีกแปดรอบและสร้างละครเพื่อนำไปแสดงต่างประเทศอีกสามเรื่องคือ

1. ละครเวทีเรื่อง (เด็กชายชั่วคราเด็กสาวชั่วกิน) Boys and Girls ได้แสดงในเทศกาลละครเพื่อการศึกษาที่ประเทศบราซิล (ปี พ.ศ. 2553) IDEA เทศกาลละครเยาวชน Vienna Youth Theatre Festival ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย ปี พ.ศ. 2552 และ Ryan International Theatre Festival ณ กรุงเคลี ปี พ.ศ. 2551

2. ละครเวทีเรื่อง นารายณ์ปราบนก ทอนหน้าที่แห่งมวลมนุษยชาติ (Nontok the Duty of Mankind) เทศกาลละคร ณ เมืองโอริสตา ประเทศ อินเดีย ปี พ.ศ. 2551 และ Ryan International Theatre Festival ณ กรุงเคลี ประเทศอินเดีย ปี พ.ศ. 2552

3. ละครเวทีเรื่อง พระเวสสันดรตอนชุกผู้หวังดี (Wessandon the Lost Track to Nirvana) ได้ตระเวนแสดงในเทศกาลละครนานาชาติ ประเทศเนปาล ปี พ.ศ. 2554 ประเทศโรมาเนีย ประเทศฝรั่งเศส และประเทศเนเธอร์แลนด์ในปี พ.ศ. 2552

ในปี พ.ศ. 2552 หลังจากตระเวนนำละครเวทีหลายเรื่องไปแสดงเทศตามกาลละครในต่างประเทศจนเป็นที่รู้จักได้ระดับหนึ่ง คณะละครมรดกใหม่จึงจัดเทศกาลละครนานาชาติปทุมธานี โดยร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ของจังหวัดปทุมธานีและหน่วยงานรัฐบาล ชักชวนเพื่อนนักการละครชาวต่างประเทศทั่วโลก นำคณะละครของตนมาแสดงละครเวทีในประเทศไทย โดยปีนี้ เครือข่ายชมรมละครที่มรดกใหม่ดูแลมีความเข้มแข็งและชัดเจนมากขึ้น มรดกใหม่ตั้งชื่อเครือข่ายดังกล่าวว่า “เครือข่ายละครยามเช้า” นอกจากคณะละครมรดกใหม่จะดูแลชมรมละครในนามเครือข่ายละครยามเช้าแล้ว ยังจัดค่ายละครสำหรับเครือข่ายตามภาคต่าง ๆ ทั้งเหนือ กลาง ตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ เพื่อจัดการองค์ความรู้ด้านละครให้มีประสิทธิภาพและสร้างความเข้มแข็งให้สมาชิกในแต่ละโรงเรียนจนมีความเป็นเอกภาพและสามัคคีมากขึ้น

จำนวนสมาชิกของเครือข่ายนั้นมากขึ้นเรื่อย ๆ ในแต่ละปีและเครือข่ายละครยามเช้ายังมีส่วนร่วมกับเทศกาลละครนานาชาติปทุมธานีคือ นอกจากจะเป็นคนดูแลหลักของละครนานาชาติในเทศกาลแล้ว นักการละครชาวต่างประเทศจะมาสอนละครให้กับเยาวชน รวมทั้งบางคณะละครจากต่างประเทศก็เลือกสร้างงาน โดยใช้เยาวชนจากเครือข่ายละครยามเช้าเป็นนักแสดง (ชนประคัลภ์ จันทรเรือง, สัมภาษณ์, 12 มกราคม 2554)

จากความสัมพันธ์อันดีกับกลุ่มละครต่างประเทศ คณะละครมรดกใหม่จึงได้ผลิตงานละครร่วมกับนักแสดงและผู้กำกับจากอินเดียและอังกฤษในละครเวทีเรื่อง เป้าหลอมคนลง (The Crucible) กำกับการแสดงโดย Jill Navarre จาก Auroville Theater แสดงที่ Ideal Studio นอกจากนี้ยังนำการแสดงจากประเทศฮังการีเรื่อง ซามันเทล (Samuntale) มาจัดแสดงให้เยาวชนเครือข่ายละครยามเช้าภาคเหนือได้ชมอีกด้วย

ต่อยอดเครือข่ายละครไทยกับภาควิชาศิลปะระดับสากล

ปี พ.ศ. 2553 มรดกใหม่ได้รับเลือกให้เป็นสมาชิกบริหารของ Idea- international Drama/ Theatre in Education Association เครือข่ายละครยามเช้ามีสมาชิกกว่า 60 โรงเรียนทั่วประเทศ และจัดละครผลิตละครร่วมกับศิลปินต่างประเทศอีกสองเรื่องคือ

1. ละครเวทีเรื่อง วงกลมน้ำนมแม่ (The Caucasian Chalk Circle) กำกับการแสดงโดย Hazel Roy จากประเทศอังกฤษ แสดงที่โรงละครชุมชนมรดกใหม่

2. ละครเวทีเรื่อง บ้านเมืองก็ของเรา (Our Town) โดย Jill Navarre จาก Auroville Theater แสดงที่โรงละครมรดกใหม่สาขาคอยปุ่ไข่ จังหวัดเชียงราย (ชนประคัลภ์ จันทรเรือง, สัมภาษณ์, 12 มกราคม 2554)

สำหรับบ้านเรียนมรดกใหม่นั้น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่หกได้สำเร็จการศึกษาและเตรียมศึกษาต่อสาขาศิลปการละครที่มหาวิทยาลัยวิศวะภารตี เมืองसानดินิเกตัน ประเทศอินเดียในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2554 (ชนประคัลภ์ จันทรเรือง, สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2554)

ปี พ.ศ. 2554 คณะละครมรดกใหม่ได้ทำการอบรมละครอย่างต่อเนื่องให้แก่ศูนย์ฝึกเยาวชน 6 แห่งของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ในชื่อโครงการ “ละคร สุข สนุก กล้าวย” ซึ่งการอบรมละครนี้ได้เริ่มมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 แต่เป็นในลักษณะทดลองเพื่อหาแนวทางและวิธีการที่ชัดเจน จนกระทั่งปี พ.ศ. 2554 นี้เองที่ได้จัดโครงการอบรมแบบมียุทธศาสตร์ชัดเจนมากขึ้น ทั้งนี้เยาวชนจากสถานพินิจก็เข้าร่วมกิจกรรมนอกศูนย์ฝึกกับคณะละครมรดกใหม่และร่วมเทศกาลละครนานาชาติปทุมธานีตั้งแต่ครั้งที่ 1 ด้วย (ชนประคัลภ์ จันทรเรือง, สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2554)

คณะละครมรดกใหม่หยุดจัดเทศกาลละครนานาชาติปทุมธานี แต่เริ่มเทศกาลละครนานาชาติยามเช้าขึ้นแทนโดยมุ่งเน้นที่ความรู้ที่เยาวชนจะได้รับเป็นสำคัญ เทศกาลละครนี้จึงเล็กกว่าเทศกาลละครนานาชาติปทุมธานีทั้งขนาดงาน และผู้เข้าร่วม กระนั้นก็ยังมีคณะละครจากต่างประเทศมาเข้าร่วมเช่นเดิม และได้ผลที่ต่างออกไปคือเมื่อเลิกลงกลับก่อให้เกิดความใกล้ชิดระหว่างนักการละครชาวต่างประเทศกับเยาวชนเครือข่ายละครยามเช้ามากขึ้น และมีเวลาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความรู้ต่าง ๆ และสร้างองค์ความรู้ได้มากขึ้นเช่นกัน

เมื่อสิ้นสุดเทศกาลละครนานาชาติยามเช้า คณะละครมรดกใหม่ผลิตละครร่วมกับ คณะละครจากต่างประเทศอีกสองเรื่องคือ (ชนประคัลภ์ จันทรเรือง, สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2554)

1. ละครเวทีเรื่อง Peter Pan Lost and Found กำกับการแสดง โดย Jill Navarre จาก Auroville Theater แสดงที่โรงละครชุมชนมรดกใหม่

2. ละครเวทีเรื่อง Oliver Twist กำกับการแสดง โดย Hazel Roy จากประเทศอังกฤษ แสดงที่โรงละครชุมชนมรดกใหม่

ปีนี้ครูช่างเริ่มบุกเบิกที่ดินผืนใหญ่ที่ อำเภอปากชม จังหวัดเลย (ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นที่ดิน มรดกดั้งเดิมของครูช่าง) เพื่อเป็นชุมชนนักการละครที่สมบูรณ์แบบ สมาชิกถาวรทั้งหมด 16 คน มี ที่ดินเป็นของตัวเอง คนละ 3 ไร่ ในชุมชนที่เป็นพื้นที่ส่วนรวมกว่า 300 ไร่ ซึ่งกำหนดให้เป็นพื้นที่ ผลิตอาหารของสมาชิกกว่า 60 ชีวิต ที่ตั้งของวัด โรงเรียน มหาวิทยาลัย ในชื่อ “สถาบันกุ่มทาลัย” ดินแดนแห่งความรู้ มาจากชื่อ นายกุ่มท จันทรเรือง พ่อของ อ.ชนประคัลภ์ ซึ่งมีความหมายว่า ดอกบัวสีขาวหรือองค์ความรู้ในตัวเอง โดยหวังให้นักเรียนบ้านเรียนมรดกใหม่สามารถเลือกศึกษาได้ว่าจะศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีที่ใดระหว่าง มหาวิทยาลัยสานตินิกันกับ สถาบันกุ่มทาลัย (ชนประคัลภ์ จันทรเรือง, สัมภาษณ์, 12 มกราคม 2554)

ปี พ.ศ. 2555 บ้านเรียนมรดกใหม่ได้แบ่งเด็กนักเรียนเป็นสองกลุ่มคือ กลุ่มแรกให้อยู่ที่ จังหวัดเลย เพื่อฝึกฝนวิชาละคร ศึกษาการใช้ชีวิตที่นั่นและก่อร่างสร้างชุมชนตามที่วางแผนไว้ กลุ่ม ที่สองอยู่ที่โรงละครมรดกใหม่ กลองหมก ปทุมธานี โดยมีภารกิจเพิ่มเติมคือจัดอบรมละคร และ กิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ สำหรับงานที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร

ปีนี้คณะละครมรดกใหม่ ได้เปิดตลาดในระดับนานาชาติมากขึ้น มีเป้าหมายคือจัดแสดง ละครเวทีสัญจรในต่างประเทศ หรือเล่นละครทัวร์เมืองนอก การบุกเบิกครั้งนี้ ครูช่างนำละครเวที เรื่อง นารายณ์ปราบนาท หน้าผาแห่งมวลมนุษยชาติ โดยเปลี่ยนชื่อภาษาอังกฤษใหม่เป็น Duty is Duty ไปตระเวนแสดงทั่วประเทศอเมริกาเป็นเวลาหนึ่งเดือน โดยครูช่างลงมือขับรถเอง (สลับกับ ลูกชาย) จากรัฐบอสตัน (Boston) ขับข้ามประเทศไปจนรัฐ ซานฟรานซิสโก (San Francisco) แสดง ทั้งในวัดไทย มหาวิทยาลัย โรงละครประจำเมือง และยังเปิดอบรมการแสดงแบบไทยให้ ชาวต่างชาติในช่วงเวลาดังกล่าวอีกด้วย (ชนประคัลภ์ จันทรเรือง, สัมภาษณ์, 12 พฤศจิกายน 2555)

กล่าวได้ว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา ครูช่างและคณะละครมรดกใหม่ดำเนินกิจการ และภารกิจสองส่วนหลักคือ การพัฒนาเยาวชนด้วยละคร และการนำเข้าและส่งออกละครไทยและ ละครต่างประเทศ สร้างปรากฏการณ์ด้านการศึกษาให้กับแวดวงละครและการศึกษาของไทยอย่าง น่าสนใจ

กิจกรรมหลักและอุดมการณ์ของทางสมาคม

สมาคมคนเล่าเรื่องนั้น โดยทางปฏิบัติแล้ว ไม่มีความแตกต่างใด ๆ กับคณะละครมรดกใหม่เพราะทั้งสมาชิกและวิธีการการทำงานนั้นคือคนทำงานกลุ่มเดียวกัน เพียงแต่การเกิดขึ้นของสมาคมคนเล่าเรื่องนั้น เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินกิจการที่คณะละครมรดกใหม่ต้องเกี่ยวข้องกับหน่วยงานภาคอื่นทั้งภาครัฐและเอกชนที่ต้องใช้เอกสารสำคัญรับรองมากมายเช่น โรงเรียนและสถาบันการศึกษาทั่วประเทศ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน หรือกระทรวงต่างประเทศ เป็นต้น

กิจกรรมหลักของสมาคมคนเล่าเรื่องและบ้านเรียนมรดกใหม่ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของอุดมการณ์และแนวคิดที่พัฒนาและฝังรากมาจากคณะละครมรดกใหม่ ซึ่งมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแรกเริ่มที่จัดตั้งมาโดยในการดำเนินงานเกี่ยวกับสมาคมนี้มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญดังต่อไปนี้ (สมาคมคนเล่าเรื่อง, 2549)

1. เป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความคิดเห็น ประสบการณ์ และเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับศิลปะการเล่าเรื่องต่าง ๆ เช่น ละคร, วรรณกรรม, จิตรกรรม ฯลฯ
2. ให้การส่งเสริมและพัฒนาศิลปะการเล่าเรื่องในด้านต่าง ๆ
3. ร่วมมือและประสานงานกับผู้ใช้ศิลปะในการเล่าเรื่อง และทางราชการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับงานศิลปะเล่าเรื่อง
4. ศึกษา ค้นคว้า วิจัยเกี่ยวกับศิลปะการเล่าเรื่อง
5. ประสานผลประโยชน์ระหว่างองค์กรทั้งในและต่างประเทศ
6. ส่งเสริมวัฒนธรรม

การเริ่มทำงานโดยมุ่งเข้าหาชุมชน โดยสมาชิกของมรดกใหม่ประมาณสิบกว่าคนที่ได้รับการติดต่อจากโรงเรียนที่รับงานประจำให้เข้าไปดูแลชมรมละครจนเกิดเป็นเครือข่ายของมรดกใหม่กว่าสามสิบห้าโรงเรียนทั่วประเทศ จากเงื่อนไขดังกล่าวทำให้มรดกใหม่มีความคิดที่นอกเหนือจากการสร้างนักแสดง มาเป็นการสร้างคนดู โดยเน้นไปที่การการสร้างเยาวชน จากแนวคิดดังกล่าวทำให้มีการสร้างบ้านเรียนมรดกใหม่ขึ้นมาเพื่อเป็น โรงเรียนมัธยมด้านละครที่ใช้หลักสูตรบ้านเรียน

กิจกรรมของสมาคมคนเล่าเรื่อง เป็นกิจกรรมที่นำมาบูรณาการให้เข้ากับอุดมการณ์เดิมของคณะละครมรดกใหม่ ซึ่งดำเนินงานภายใต้พื้นฐานของอุดมการณ์ทั้ง 6 ข้อ ที่นำมาใช้ในการบริหารสมาคม คณะละครมรดกใหม่ และบ้านเรียน ที่สำคัญดังนี้ (ชนประคัลภ์ จันทร์เรือง, สัมภาษณ์, 4 มกราคม 2554)

1. พร้อมใจกันทำพร้อมใจกันเลิก: สร้างความเป็นหนึ่งเดียวเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้

2. ทำแล้วทำเล่าจนทำได้: พัฒนาทักษะทางการคิด-อ่าน-เขียนและการละคร
3. อยู่อย่างต่ำทำอย่างสูง: เน้นการดำรงอยู่อย่างเรียบง่ายพอเพียงและมีสุนทรียศาสตร์
4. แผลวี่ที่ผลทำที่เหตุ: นำพาชีวิตไปสู่กระบวนการคิดวิเคราะห์และเกิดโยนิโสมนสิการ
5. ไม่มีเรื่องที่เล่าไม่ได้มีแต่เล่าเรื่องที่เล่าไม่เป็น: เน้นการมีอุดมการณ์ทำเพื่อผู้อื่น
6. เป็นอย่างที่ดีกิน เป็นอย่างที่ดีอ่าน เป็นอย่างที่ดีสอน: เน้นการเป็นนักแสวงหาความรู้และ

เป็นผู้ส่งต่อองค์ความรู้ด้วยการทำเป็นตัวอย่าง

โดยปรัชญาทั้ง 6 ข้ออยู่ภายใต้เงื่อนไขสำคัญที่ว่า ถ้าไม่สนุก ไม่ยั่งยืน การจัดการเรียนรู้ดังกล่าวนี้มีจุดประสงค์ที่จะเตรียมความพร้อมเพื่อจัดการศึกษาแก่ลูกหลานของสมาชิกในชุมชนเองในอนาคต โดยวางแผนที่จะจัดการศึกษาให้ลูกหลานของสมาชิกด้วยตนเองตั้งแต่ ระดับช่วงชั้นที่ 3 (ปีที่ 1 - ปีที่ 3) และในช่วงชั้นที่ 4 (ปีที่ 4 - ปีที่ 6) เพราะเล็งเห็นว่าช่วงอายุระหว่าง 11-18 ปี เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตหากไม่ได้รับความรู้ที่ถูกต้อง หรือการแนะแนวทางชีวิตในทางที่ถูกที่ควรก็ง่ายแก่การที่จะหลงใหลยึดติดกับการใช้ชีวิตตามกระแสของวัตถุนิยม ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ของสังคมไทยทุกวันนี้ นอกจากนี้ยังมีข้อปฏิบัติหลักในการใช้ชีวิตในบ้านเรียนมรดกใหม่ สำหรับผู้จัดการเรียนรู้และผู้เรียน (พบจันทร์ ลีลาศาสตร์สุนทร, สัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2553)

1. ปกครองแบบอวูโสนิยม และแบบพ่อแม่ปกครองลูก
2. ใช้หลักการอยู่ร่วมกันตามหลักปรัชญา 6 ข้อขององค์กร
3. สมาชิกมีเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มไม่เกิน 15 ชิ้น หากมีมากกว่า ให้บริจาคแก่ผู้อื่น
4. สมาชิกตื่นนอนพร้อมกันเวลาประมาณ 05.00 น. เพื่อตื่นมาฝึกฝนประจำวัน หากวันใดมีกิจกรรมพิเศษในโรงเรียนให้ตื่นเร็วขึ้นอีก 1 ชั่วโมงคือ ประมาณ 04.00 น. เพื่อไม่ให้ขาดการฝึกฝนประจำวัน
5. ไม่ดูโทรทัศน์ แต่เลือกหนังสือ ๆ มีแก่นสารมาอ่านและพูดคุยแลกเปลี่ยนกันแทน
6. ไม่ฟังเพลงที่ไม่มีแก่นสาร แต่แต่งเพลงฟังเอง หรือฟังเพลงที่คัดสรรแล้วว่าดีได้แก่ เพลงพื้นบ้าน เพลงลูกทุ่ง เพลงคลาสสิกเป็นต้น
7. สำหรับผู้เรียน ไม่ใช่โทรศัพท์มือถือ/ ส่วนผู้จัดการเรียนรู้ให้ใช้เฉพาะจำเป็น และในกิจธุระ
8. รับข่าวสารด้วยการอ่านหนังสือ อ่านข่าวจากอินเทอร์เน็ต และวิทยุ
9. หากมีข้อสงสัยในการปฏิบัติตนให้ย้อนมาพิจารณาปรัชญา 6 ข้อขององค์กร

ตลอดระยะเวลาการทำงานที่ผ่านมาของคณะกรรมการคึกใหม่ หรือในนามของ
สมาคมคนเล่าเรื่องในเวลาต่อมา สามารถแบ่งลักษณะของงานที่ทำได้เป็นหมวดหมู่ดังต่อไปนี้

1. ละครเวทีเพื่อการศึกษา ได้แก่ละครเวทีสัญจรที่ตระเวนแสดงตามสถาบันการศึกษา
ทั่วประเทศกว่า 40 เรื่อง เช่น พระอภัยมณีตอนสินสมุทรร้องทุกข์ พระเวสสันดรตอนชูชกผู้หวังดี
 เป็นต้น
2. ค่ายอบรมหรือสัมมนา ได้แก่
 - 2.1 ค่ายละครที่คณะกรรมการคึกใหม่จัดขึ้นเองเพื่อพัฒนาเยาวชนเครือข่ายละครยาม
เช้าซึ่งเป็นชมรมละครที่คณะกรรมการคึกใหม่ดูแลอยู่กว่า 70 โรงเรียนทั่วประเทศ
 - 2.2 ค่ายอบรมสัมมนา ที่หน่วยงานต่าง ๆ ต้องการให้คณะกรรมการคึกใหม่จัดการ
ฝึกอบรมให้ เช่น ค่ายความสุข สนุก กล้า ที่จัดอบรมละครให้กับเยาวชนจากสถาน พินิจ ตามความ
ต้องการของกระทรวงยุติธรรม
3. งานละครระดับนานาชาติ ได้แก่
 - 3.1 คณะกรรมการคึกใหม่นำละครของตนไปแสดงต่างประเทศ
 - 3.2 นำละครจากต่างประเทศมาแสดงในไทย
 - 3.3 จัดเทศกาลละครนานาชาติ
4. บ้านเรียนมรดกใหม่ การจัดการศึกษาสำหรับเยาวชนชั้นมัธยม 1 ถึง มัธยม 6
5. สื่อให้ความรู้ด้านละคร เช่น หนังสือ นิตยสาร เพลง บทความ และอินเทอร์เน็ต

สถานภาพของบ้านเรียนมรดกใหม่

จากสายตาของคนภายนอก เมื่อพูดถึงบ้านเรียนมรดกใหม่ บุคคลทั่วไปจะเกิดการตั้ง
คำถามทันที เพราะความไม่คุ้นเคยของคำว่าบ้านเรียนจึงเกิดความสงสัยว่าบ้านเรียนกับโรงเรียนมี
ความแตกต่างกันอย่างไร อีกทั้งเมื่อทราบว่าเป็นสถาบันการศึกษาแห่งนี้ให้ความรู้กับนักเรียนผ่านละคร
ก็ยิ่งสร้างความสงสัยมากขึ้นอีก นั่นเพราะมีคำสามคำที่แยกออกจากกันโดยสิ้นเชิง คือ บ้านเรียน
โรงเรียน และ คณะละคร แต่แท้ที่จริงแล้วคณะกรรมการคึกใหม่สามารถผนวกคำสามคำที่แยกออก
จากกันนี้ให้เกิดเป็นระบบการเรียนรู้รูปแบบใหม่สำหรับเยาวชน และการเรียนรู้ยังถูกต้องตาม
กฎหมาย ผู้เรียนสามารถจบการศึกษาโดยมีเอกสารรับรองจากกระทรวงศึกษาธิการไม่ต่างจากการ
เรียนในรูปแบบในระบบ

บ้านเรียนมรดกใหม่ คือ การจัดการเรียนรู้ในบ้าน โดย สำนักศิลปะและการละครเพื่อการ
พัฒนา: คณะกรรมการคึกใหม่ องค์กรภายใต้สมาคมคนเล่าเรื่อง ซึ่งได้รับอนุญาตจากผู้ปกครองของ
เยาวชนแต่ละคนให้ทำหน้าที่แทนผู้ปกครองในการจัดการศึกษาให้แก่เยาวชนในรูปแบบการศึกษา

ในบ้าน โดยใช้องค์ความรู้ทางด้านศิลปะการละครและหลักของพุทธศาสนา เป็นสื่อหลักในการบูรณาการ การเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระตลอดหลักสูตร และมีเป้าหมายสำคัญที่จะให้ผู้เรียนมีความรู้อย่างแท้จริง เป็นผู้มีความรู้คุณธรรมการดูแลและวัฒนธรรมการแสวงหาความรู้ ตลอดชีวิต สามารถนำความรู้ที่มีไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อสังคม อีกทั้งยังมีความมุ่งมั่นที่จะให้ผู้เรียนสามารถเข้าเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัยได้ โดยใช้กระบวนการวัดผลตาม พัฒนาการและศักยภาพของผู้เรียน

โดยการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบของบ้านเรียนมรดกใหม่จะยึดถือแนวคิด ตามพระราชบัญญัติการศึกษานอกระบบ โรงเรียนปี พ.ศ. 2542 ซึ่งจะจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนเสมือนหนึ่งผู้ปกครองตามผู้ปกครองอนุญาต โดยผู้เรียนจะอยู่ร่วมกันในโรงเรียนในลักษณะของการศึกษาแบบสำนัก มีครูผู้ปกครองทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองแทนผู้ปกครองที่แท้จริง และมีผู้เรียนทั้งหมดไม่เกิน 60 คน สัมพันธ์กับจำนวนของผู้ทำหน้าที่จัดการศึกษาซึ่งเสมือนหนึ่งเป็นผู้ปกครองในลักษณะ ผู้เรียนไม่เกิน 6 คน คือนักเรียน 2 คน หรือ อัตรา 1 ต่อ 3 โดยครูผู้ปกครองจะทำหน้าที่เป็นทั้งพ่อ แม่ และครู ไปในขณะเดียวกัน ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้ดังกล่าวไม่มีการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด และรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิต บ้างจ่าย 4 ตลอดจนปัจจัยพื้นฐานอื่น ๆ ทั้งหมดของผู้เรียน นอกจากนี้ครูผู้ปกครองยังไม่รับเงินเดือนอีกด้วยและยึดหลักการจัดการศึกษาเสมือนการจัดการศึกษาแก่บุตรหลานของตนเอง และในอนาคตบุตรหลานของสมาชิกเมื่ออายุถึงเกณฑ์ที่กำหนดก็จะเข้าศึกษาในระบบการเรียนรู้อื่นที่กำหนดไว้

สำหรับจำนวนของผู้เรียนจะคงที่ ไม่เกิน 60 คน และจะรับเพิ่มได้ก็ต่อเมื่อ มีผู้เรียนจบการศึกษาสอบเข้ามหาวิทยาลัย ได้หรือผู้ปกครองที่แท้จริงมีความประสงค์จะให้ผู้เรียน ไปศึกษาที่อื่น ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพสูงสุดสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ต้องการให้ผู้เรียนเรียนเพื่อรู้อย่างแท้จริง

หลักสูตรการศึกษาจะเป็นหลักสูตรบูรณาการที่มีหลักสูตรกลางของโรงเรียนซึ่งเป็นหลักสูตรการบูรณาการด้วยหลักของพุทธศาสนา และศาสตร์ของศิลปะการละคร แต่รายละเอียดปลีกย่อยจะเป็นหลักสูตรรายบุคคลตามศักยภาพ ตามพื้นฐาน และตามพัฒนาการของผู้เรียน และการวัดผลประเมินผลก็จะทำเป็นรายบุคคล

บทบาททางสังคม

สำหรับคณะละครมรดกใหม่แล้ว บทบาททางสังคมที่เด่นชัดสามารถชี้ชัดลงไปได้เลยว่า คือการให้ความรู้กับเยาวชนทั่วประเทศผ่านรูปแบบละครเวทีสัญจรเพื่อศึกษามากกว่า 15 ปี รวมแล้วมากกว่า 20,000 รอบการแสดง ประมาการณ์คนดูไม่ต่ำกว่าหนึ่งล้านคน นั่นหมายความว่าประชาชนชาวไทยทุกคนจะมีหนึ่งคนได้รับชมละครเวทีสัญจรเพื่อการศึกษาของคณะละคร

มรดกใหม่ ด้วยจำนวนตัวเลขแล้วสามารถพูดได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ เพราะนอกเหนือเรื่องปริมาณดังกล่าวแล้ว ยังเกิดการเคลื่อนไหวและความตื่นตัวในการจัดละครเวทีสัญจรเพื่อการศึกษาของครู ผู้ดูแลวิชาหรือกลุ่มสาระวิชาต่าง ๆ เพื่อให้แก่นักเรียนของตนได้มีประสบการณ์ร่วมกับการเรียนการสอนผ่านละครและช่วยเติมเต็มจินตนาการและความรู้ในเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ได้อีกด้วย

1. การให้การศึกษาแก่เยาวชนผ่านละครเวทีสัญจรเพื่อการศึกษา

ทุกภาคการศึกษา คณะละครมรดกใหม่จะได้รับการติดต่อจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทั่วประเทศทั้งระดับประถม มัธยม และมหาวิทยาลัย ให้นำละครเวทีสัญจรเพื่อการศึกษาไปจัดแสดงอย่างต่อเนื่อง ละครเวทีสัญจรที่คณะละครมรดกใหม่ผลิตนั้นครอบคลุมสาระการเรียนรู้ทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ รวมแล้วมีละครมากกว่าสี่เรื่อง

ในบางสถาบันการศึกษา เช่น โรงเรียนเศรษฐบุตรบำเพ็ญ (เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร) ให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ผ่านละครอย่างมาก คณะอาจารย์ที่ดูแลด้านกิจกรรมนักเรียนได้จัดให้มีการแสดงของคณะละครมรดกใหม่ไม่ต่ำกว่า 5 รอบในแต่ละภาคการศึกษา และที่น่าสนใจคือ มีการส่งต่อหน้าที่ความรับผิดชอบด้านการเป็นผู้จัดละครเวทีสัญจรเพื่อการศึกษาจากรุ่นสู่รุ่น กล่าวคือ เมื่อมีการโยกย้ายบุคลากรทางการศึกษา ทั้งการโยกย้ายทั่วไปหรือการเกษียณอายุข้าราชการ อาจารย์ที่เป็นตัวตั้งตัวตีจัดรอบการแสดงตลอดทุกปี จะมีการเลือกอาจารย์คนใหม่มารับผิดชอบดูแลกิจกรรมนี้ และในกรณีที่มีการโยกย้ายระดับผู้บริหาร เช่น ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือครูใหญ่ ผู้บริหารจะแต่งตั้งอาจารย์ในสถาบันการศึกษาแห่งใหม่ที่ตนไปรับตำแหน่ง ให้มีผู้รับผิดชอบจัดกิจกรรมละครเวทีสัญจรในทันที

จากพัฒนาการที่กล่าวมา เกิดเครือข่ายแบบหลวม ๆ ของครูผู้จัดการแสดงของคณะละครมรดกใหม่ในโรงเรียนของตนขึ้นหลายกลุ่ม ทั้งนี้เกิดขึ้นเองโดยไม่ได้เกิดจากการจัดตั้งของคณะละครมรดกใหม่ (คณะละครมรดกใหม่จัดตั้งและผลักดันชมรมละครในโรงเรียนต่าง ๆ ทั่วประเทศ ในนามเครือข่ายละครยามเช้า) เครือข่ายครูแต่ละกลุ่มจะให้การโทรศัพท์นัดแนะ หรือเครือข่ายสังคมออนไลน์ อย่างเฟสบุ๊ก พุดคุยปรึกษาเพื่อสร้างเงื่อนไขและอำนวยความสะดวกให้กับการแสดงของคณะละครมรดกใหม่ เช่น ช่วยอำนวยความสะดวกด้านที่พัก อาหารการกิน หรือเส้นทางการจัดการแสดงโดยหลายครั้ง กลุ่มครูจะเป็นผู้วางแผนให้ เช่น เริ่มจากแสดงที่จังหวัดสุโขทัยในวันจันทร์จากนั้นก็แสดงไล่ขึ้นไปทางเหนือตามโรงเรียนต่าง ๆ ที่กลุ่มครูได้วางแผนไว้ให้ จนวันศุกร์แสดงที่จังหวัดเชียงใหม่ และครูในจังหวัดเชียงใหม่จะเป็นผู้อำนวยความสะดวกด้านที่พักและอาหารในช่วงวันเสาร์อาทิตย์ ในบางครั้งกลุ่มครูก็ให้คณะละครมรดกใหม่ไปสอนหรืออบรมละครคอรัสเล็ก ๆ ให้ในช่วงวันหยุดดังกล่าว

ระยะเวลา 15 ปีของการดำเนินการคณะกรรมการคละละครมรดกใหม่ คนคู่ที่เป็นนักเรียนก็ได้เติบโตไปตามกาลเวลา และหลายคนได้ประกอบอาชีพเป็นครูในภูมิลำเนาของตน อดีตคนคู่ที่กลายเป็นครูกลุ่มนี้จึงเป็นอีกปากเสียงและเห็นคุณค่าในการจัดละครของคณะกรรมการคละละครมรดกใหม่ หลายคนมีความคุ้นเคยเหมือนเป็นญาติสนิท

การทำงานอย่างต่อเนื่องทำให้บทบาทของคณะกรรมการคละละครมรดกใหม่ที่ส่งผลต่อการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษามีการตอบรับและตื่นตัวตลอดทุกภาคการศึกษา แม้ในระดับนโยบายของรัฐบาลจะยังไม่มี การบรรจุหรือออกแบบให้การเรียนการสอนใช้รูปแบบละครในการศึกษา แต่พฤติกรรมของสถาบันการศึกษาเอง โดยเฉพาะ ครู สามารถใช้ประโยชน์จากการแสดงละครของคณะกรรมการคละละครมรดกใหม่เพื่อสนับสนุนการสอนของตนได้มากขึ้น

ในขณะเดียวกัน คณะกรรมการคละละครมรดกใหม่ก็ได้สร้างบ้านเรียนมรดกใหม่ขึ้นเพื่อเป็นอีกหนึ่งทางเลือกสำหรับรูปแบบการศึกษาของประเทศไทย บ้านเรียนมรดกใหม่นี้เริ่มเป็นที่สนใจมากขึ้นในกลุ่มแวดวงการศึกษา มีการจัดศึกษาดูงานการเรียนการสอนของมรดกใหม่ทั้งจากประเทศไทย และต่างประเทศ เหตุเพราะการใช้รูปแบบของละครในการให้การศึกษากับกลุ่มสาระการเรียนรู้ นั้นเป็นเรื่องใหม่ในทางวิชาการ และมีผลสัมฤทธิ์ที่น่าสนใจ

ปี พ.ศ. 2554 บ้านเรียนมรดกใหม่ได้รับการติดต่อจาก มหาวิทยาลัยวิษุวัต เมืองसानตินิเกตัน ประเทศอินเดีย ได้จัดส่งอาจารย์มาดูงานและขอรับนักเรียนบ้านเรียนมรดกใหม่ที่จะไปศึกษาในระดับปริญญาตรี เพื่อเป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยวิษุวัต (มหาวิทยาลัยนี้ก่อตั้งโดยท่าน รพินทรนาถ ฐากูร มหาโกวิทอินเดีย เจ้าของรางวัลโนเบลสาขาวรรณกรรม และผู้ประพันธ์เพลงชาติอินเดีย)

2. การให้การศึกษาระบบองค์รวมแก่นักเรียนบ้านเรียนมรดกใหม่

การให้การศึกษาระบบองค์รวมแก่นักเรียนบ้านเรียนมรดกใหม่นั้น ไม่ได้มีขั้นตอนหรือวิธีการเหมือนโรงเรียนทั่วไปที่มีความพร้อมก่อนในด้านบุคลากร หลักสูตร อาคารสถานที่ รวมถึงเงินทุน จากนั้นจึงรับสมัครนักเรียน แต่มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างออกไป คือ ครูและนักเรียนต่างเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และต่างก็ช่วยพัฒนาหลักสูตร วิธีการเรียนการสอน ให้เหมาะสมและมีความเฉพาะในแต่ละคน ครูและนักเรียนล้วนเป็นนักแสดง ละครใช้รูปแบบของละครเป็นพื้นฐานในการสร้างองค์ความรู้แบบองค์รวม

2.1 การสร้างครู

แรกเริ่มเดิมทีก่อนก่อตั้งบ้านเรียน คณะกรรมการคละละครมรดกใหม่ประกอบไปด้วยสมาชิกที่เป็นนักแสดงโดยส่วนใหญ่อยู่ในช่วงทั้งที่เป็นนิสิตนักศึกษาและเพิ่งสำเร็จการศึกษา กลั่นอายุของการศึกษาจึงยังอบอวลอยู่ในใจของสมาชิกทุกคน และเหตุที่การแสดงละครเวทีสำคัญเพื่อการศึกษา

นั้น นักแสดงจะได้สัมผัสกับเนื้อหาในหนังสือเรียนและนักเรียนที่เป็นคนดูอยู่ตลอดเวลา อุดมการณ์ และความคิดเรื่องการสร้างสถาบันการศึกษาของตนเองจึงค่อย ๆ ก่อร่างสร้างขึ้น จนกระทั่งครูช่าง คัดสินใจรับนักเรียนบ้านเรียนรุ่นแรกเข้ามา 3 คน วินาทีนั้นสมาชิกทุกคนต้องเพิ่มสถานะของตน เข้าไปทันทีที่ค่อนข้างนอกจากเป็นนักแสดงแล้ว ยังต้องเป็นครูสอนนักเรียนทั้ง 3 คนด้วย ปี พ.ศ. 2551 คณะละครมรดกใหม่มีนักเรียนโฮมสกูลหรือบ้านเรียน 3 คนแต่มีครูมากถึง 20 คน

การค่อย ๆ เปลี่ยนจากนักแสดงธรรมดาเป็นนักแสดงที่ต้องเป็นครูด้วยนั้นมี พัฒนาการที่น่าสนใจ มีการลองผิดลองถูกถึงหนึ่งปีเต็มในด้านการเขียนหลักสูตร และด้านการปรับ วิถีชีวิตให้เป็นครูที่สมบูรณ์แบบทั้งหน้าที่และจิตวิญญาณ ครูช่างจัดให้มีการประชุมมากขึ้นเพื่อ สร้างความเป็นหนึ่งเดียวและตรวจสอบอุดมการณ์ของครูแต่ละคน ระยะเวลาที่ผ่านมาจึงมีนักแสดง หลายคนที่ไม่สามารถแบกรับภาระความเป็นครูด้วยได้ ต้องผันตัวเองไปสู่งานชนิดอื่นที่อื่นหลาย คน

อย่างไรก็ตาม คณะละครมรดกใหม่ และบ้านเรียนละครมรดกใหม่ก็มีพัฒนาการ ร่วมกันและก้าวเดินไปพร้อมกันจนปัจจุบัน (พ.ศ. 2555) บ้านเรียนมรดกใหม่มีครู (ที่เป็นนักแสดง ด้วย) ทั้งหมด 15 คน แบ่งเป็นชาย 9 คน หญิง 6 คน ธรรมชาติของบ้านเรียนมรดกใหม่คือ ครูและ ลูกศิษย์ อยู่ร่วมกันเป็นชุมชนขนาดเล็ก บนพื้นที่ 5 ไร่ รวมกับพื้นที่การเกษตรที่เช่าทำติดกันอีก 5 ไร่ ริมคลองชลประทานที่เชื่อมระหว่างคลองหก และคลองห้าในพื้นที่ อำเภอลองหลวง จังหวัด ปทุมธานี ซึ่งคณะละครมรดกใหม่จำแนกชุมชนเล็ก ๆ แห่งนี้เป็น “วิถีชนเมือง” อันถือว่าเป็นวิถี ที่อยู่ในขั้นของการฝึกฝนเบื้องต้น เพื่อก้าวข้าม ไปสู่การเป็นผู้ฝึกคนแล้วในระดับสูงขึ้น ไปคือ “วิถี ดินเขา” และ “วิถีบนเขา” ตามลำดับ ณ ที่ดินผืนใหญ่ที่บ้านแก่งปลาปาก ตำบลชมเจริญ อำเภอลอง ชุม จังหวัดเลย สามารถอธิบายได้ดังนี้คือ

“วิถีชนเมือง” คือวิถีที่น้ำไฟ ยังเข้าถึง มีอินเทอร์เน็ต รถราการเดินทางเข้าเมืองยัง สะดวกสบาย ยังมีแท็กซี่ ยังใกล้กับร้านสะดวกซื้อ หมายถึงว่าทุกคนยังพึ่งพาวัตถุได้มาก

“วิถีดินเขา” คือวิถีที่พึ่งพาวัตถุได้น้อยลง ไม่มีน้ำไม่มีไฟ แต่มีเครื่องปั่นไฟที่ยังสามารถ ปั่นน้ำจากลำธารมาใช้และปั่นไฟได้ 3-4 ชั่วโมงในช่วงหัวค่ำ บ้านเป็นเพียงกระท่อมที่ไม่มีฝาแล ทุกคนใช้ชีวิตอยู่ในดินที่ รดยังเข้าถึงแต่ยากลำบากในฤดูฝน ซึ่งหากสมาชิกสามารถหาความสุขใน ความไม่มีนั้นได้ก็จะมีโอกาสขึ้นไปฝึกฝนตนเองที่ “วิถีบนเขา”

“วิถีบนเขา” เป็นวิถีที่จะให้เหลือการพึ่งพาวัตถุที่น้อยที่สุด ใช้ชีวิตในเต้าและ ม้าเป็น ยานพาหนะ ไม่ใช้ไฟฟ้า อนุญาตเพียงไฟฉาย เทียน หรือตะเกียง ในบรรดาครูทั้งหมด หลังจาก ทำงานและใช้ชีวิตในวิถีเดียวกันมาระยะหนึ่ง ก็ได้แต่งงานจำนวน 4 คู่ มีบุตรและธิดา เป็นสมาชิก

รุ่นเยาว์เป็นเด็กชาย 6 คนและเด็กหญิง 1 คน ซึ่งมีอายุระหว่าง 2-12 ปี บ้านเรียน มรดกใหม่ จึงกลายเป็นครอบครัวขยายขนาดใหญ่

ในด้านการศึกษานั้น ครูช่าง ชนประคัลภ์ จันทร์เรื่องผู้ก่อตั้งและประธานองค์ความรู้ เป็นผู้มีประสบการณ์การสอนมากที่สุดเกือบ 20 ปี และเคยเป็นการสอนในระดับมหาวิทยาลัย ในขณะที่ครูคนอื่น ๆ มีเพียงสุจิธรรม ไสยราษฎร์และสาริทิพย์ ทิมเครือจินเท่านั้นที่เรียนจบปริญญาตรีครุศาสตร์บัณฑิตเอกภาษาไทยโดยตรง นอกนั้นก็จบปริญญาตรีจากหลากหลายสาขา ได้แก่อักษรศาสตร์/วิทยาศาสตร์/ นิเทศศาสตร์/ การเงินการบัญชี/ สังคมศาสตร์ และการบริหาร เป็นต้น ในขณะที่ครูอีก 3 คน ออกจากมหาวิทยาลัยกลางคัน ก่อนที่จะจบการศึกษาระดับปริญญาตรี อย่างไรก็ตามทั้งหมดล้วนแล้วแต่ได้รับการฝึกฝนเรียนรู้ทักษะทางการละคร อันหมายรวมไปถึงทักษะทางดนตรีจากครูช่าง และจากการใช้ชีวิตในวิถีบ้านเรียนมรดกใหม่

สถิติที่น่าสนใจก็คือ นับตั้งแต่เริ่มก่อตั้งบ้านเรียนมรดกใหม่เมื่อปี พ.ศ. 2548 มีครูที่ไม่สามารถอยู่ในวิถีนี้ได้ไม่ต่ำกว่า 7 คนและอัตราการเพิ่มปริมาณของครูต่ำกว่าอัตราการลดลง และเนื่องจากบ้านเรียนมรดกใหม่เป็นโรงเรียนกึ่งนอน นักเรียนกลับบ้านเพียงปีละ 3 ครั้ง ๆ ละ 10 ถึง 14 วัน ในเดือนเมษายน/ ตุลาคม และมกราคม ดังนั้นในเวลา 1 ปี (365 วัน) ครูและลูกศิษย์ต้องใช้เวลาร่วมกันถึงกว่า 10 เดือนหรือกว่า 300 วัน มากกว่าเวลาที่นักเรียนจะได้ใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัวตามปกติ ครูของบ้านเรียนมรดกใหม่จึงเป็นทั้งครู ทั้งพ่อทั้งแม่ ทั้งพี่และทั้งเพื่อน ในขณะเดียวกันยิ่งไปกว่านั้นครูทั้งทั้งหมดไม่มีเงินเดือน แต่อยู่ภายใต้ความดูแลในรูปแบบของชุมชนสวัสดิการ คืออาหาร 3 มื้อ ขน 1 มื้อ เบี้ยบวชเรียน เบี้ยแต่งงาน เบี้ยคลอดบุตร เบี้ยรักษาพยาบาล เบี้ยบุพการี และเบี้ยการพัฒนาตนเอง เช่น ไปต่างประเทศหรือไปศึกษาต่อ ปัจจุบันครูของบ้านเรียนมรดกใหม่ศึกษาต่อในระดับปริญญาโท ณ มหาวิทยาลัยวิเศษภารดีสถานดินิเกตัน ประเทศอินเดีย 1 คน ในโอกาสที่เหมาะสม เช่น เทศกาล หรือโอกาสที่รายได้ของชุมชนมีมากพอ เมื่อจัดสรรสวัสดิการได้ครบถ้วนในแต่ละปี ครูก็อาจจะมีโอกาสได้รับจัดสรรงบประมาณพิเศษเป็นส่วนตัวเท่ากันหมดซึ่งที่ผ่านมาแล้วประมาณ 30,000 ถึง 50,000 บาท ต่อปี

เนื่องจากการเรียนการสอนในบ้านเรียนมรดกใหม่นั้นใช้ศาสตร์ของละครเป็นต้นนำผสมผสานกับรูปแบบการศึกษาแบบสำนักและแนวคิดตามคำสอนทางพุทธศาสนา ครูทั้งหมดจึงทำหน้าที่ทั้งด้านของการพัฒนาทักษะละครควบคู่ไปกับการสอนด้วย เช่น เขียนบทละครและสอนภาษาอังกฤษ ทำละครและสอนภาษาไทย จัดการเรื่องระดมทุนและสอนวิทยาศาสตร์ กำกับละครและสอนสุนทรียศาสตร์ หรือสร้างละครและสอนดนตรี เป็นต้น ครูส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 25 ถึง 40 ปี และมีเพียง 3 คนที่อายุมากกว่านั้น ครูที่ใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนน้อยที่สุดคือ 3 ปี และมากที่สุดคือตั้งแต่ก่อตั้งชุมชนคือประมาณ 7 ปีขึ้นไป

2.2 การคัดเลือกเยาวชนเพื่อรับการศึกษา

ในระยะเริ่มต้น บ้านเรียนมรดกใหม่ ได้รับนักเรียนจากพันธมิตรและภาคีที่สนิทสนมกับคณะกรรมการมรดกใหม่ เช่น หน่วยงานที่คณะกรรมการมรดกใหม่เคยร่วมงานด้วย โรงเรียนและครูที่จัดรอบการแสดงของคณะกรรมการมรดกใหม่เป็นประจำทุกปีจนไว้วางใจส่งนักเรียนหรือเด็กของตนมาับการศึกษาต่อ ในช่วงปีแรกไม่มีการคัดนักเรียนเพื่อรับการศึกษา แต่ในเวลาต่อมาก็พบปัญหามากมายจากการไม่มีการคัดเลือกที่ดีนั้นคือ ปัญหาทางด้านผู้ปกครองเพราะตามเงื่อนไขของการจัดการเรียนรู้ตามอัยยาศัยหรือบ้านเรียนนั้น ผู้ปกครองต้องเป็นผู้จัดการเรียนรู้ ดังนั้นผู้ปกครองและคณะกรรมการมรดกใหม่ต้องมีความคิดเห็นตรงกันในการจัดการเรียนรู้ให้กับบุตรธิดาหรือนักเรียนบ้านเรียนมรดกใหม่ เมื่อมีความเห็นไม่ตรงกันทุกเรื่องจึงเกิดปัญหามากมาย

คณะกรรมการมรดกใหม่เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนนั้นฝึกฝนได้ เปลี่ยนนิสัยได้ และเชื่ออย่างสุดใจว่าละครสามารถเปลี่ยนแปลงมนุษย์ได้จึงไม่มีเกณฑ์ในการรับเด็ก แต่มีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ปกครอง คือมีการสัมภาษณ์พูดคุยและประชุมกับผู้ปกครองก่อนอย่างจริงจังถึงแนวทางในการให้การศึกษา เมื่อพิจารณาแล้วพบว่าผู้ปกครองมีความพร้อมที่จะร่วมมือกับทางบ้านเรียนในทุก ๆ เรื่อง และมีเวลาเพียงพอที่จะมาร่วมการเรียนการสอนกับบุตรหลานของตนเองด้วย จึงจะรับเด็กเข้าศึกษาต่อในบ้านเรียนมรดกใหม่

“มีผู้ปกครองหลายรายที่เอาลูกมาไว้เพียงเพราะว่าที่นี่ไม่เก็บค่าเล่าเรียน และมีการบอกปากต่อปากว่าเด็ก ๆ ไปได้ต่างประเทศด้วย ทำให้เราต้องรับมือและพูดคุยกับผู้ปกครองให้ละเอียดกว่าเดิมเรื่องเป้าหมายของการเรียนการสอนแบบเรา” กล่าวโดย สุกเมธ หมายมุง

“ผู้ปกครองบางคนปกปิดปัญหาที่แท้จริงของลูกตนเอง ไม่ยอมบอกปัญหาตั้งแต่ต้น พอเรียนไปสักพักที่ ๆ และครู เพิ่งเจอปัญหารับมือไม่ทัน สุดท้ายก็เสียเด็กไปเสียดาอนาคตเด็ก”

“รูปแบบการเรียนการสอนแบบบ้านเรียน พ่อแม่และครูต้องมีความเป็นหนึ่งเดียวกันอย่างมาก ต้องรับรู้ปัญหาร่วมกัน ต้องร่วมกันวางแผนการศึกษา เหตุนี้คณะกรรมการมรดกใหม่จึงไม่พิจารณาตัวเด็กเลยว่ามีคุณสมบัติอย่างไรก่อนเข้าเรียนที่นี่ ไม่พิจารณาด้วยว่าเด็กสนใจหรือมีความอยากมาเรียนต่อที่นี่หรือไม่ เพราะจากสถิติที่ผ่านมา เด็กที่ยืนยันจะขอพ่อแม่ให้พามาเรียนต่อที่นี่มักจะไปไม่รอด เพราะพ่อแม่ตามใจ พอจะเลิกเรียนกลางคัน พ่อแม่ก็ตามใจอีก ส่วนเด็กที่ร้องไห้ไม่ยอมมา แต่พ่อแม่ให้ความร่วมมือกับครู กลับกลายเป็นเด็กชั้นแนวหน้า มีความสามารถ กลายเป็นคนมีความรับผิดชอบสูง และได้ไปเรียนต่อต่างประเทศ สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่าถ้าสังคมที่รายล้อมเขาเข้มแข็งและเป็นหนึ่งเดียว โอกาสที่เด็กจะเดินผิดทางหรือสับสนมีน้อยมาก” ครูช่วงกล่าว

พ.ศ. 2555 บ้านเรียนมรดกใหม่ นอกจากรับนักเรียนเพื่อศึกษาต่อจากโรงเรียนในระบบแล้วยังเป็นที่ไว้วางใจให้หน่วยงานระดับประเทศที่ดูแลด้านเยาวชน อย่างกรมพินิจและคุ้มครอง

เด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม ส่งเยาวชนที่เคยทำผิดพลัดในชีวิตมาศึกษาต่อที่บ้านเรียนมรดกใหม่ รวมทั้งสถานสงเคราะห์เยาวชนมูลนิธิมหาราช ภิรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย ก็ส่งเยาวชนกำพร้า มาศึกษาต่อที่นี่เช่นเดียวกัน

กล่าวได้ว่า บ้านเรียนมรดกใหม่นั้น มีความหลากหลายทางชีวภาพอย่างแท้จริง เพราะมีนักเรียนที่มาจากหลากหลายชนชั้นฐานะ ทั้งครอบครัวที่มีฐานะดีในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด ครอบครัวที่มีฐานะปานกลาง ครอบครัวที่ฐานะยากจนไม่สามารถหารายได้เลี้ยงดูบุตรธิดาของตนได้ เด็กกำพร้า และเด็กที่เคยกระทำความผิด นอกจากนี้ในปี (พ.ศ. 2555) บ้านเรียนมรดกใหม่ยังรับนักเรียนจากประเทศอิตาลีที่เพิ่งจบชั้นมัธยมปลายมาศึกษาต่อที่บ้านเรียนมรดกใหม่เพื่อเรียนคอร์สประกาศนียบัตรละครจากคณะละครมรดกใหม่อีกด้วย

2.3 การจัดการศึกษา

แนวทางในการจัดการศึกษาคือระบบบ้านเรียน หรือการศึกษาตามอัธยาศัยด้วยละครของบ้านเรียนมรดกใหม่ได้ใช้วิธีการแบบผสมผสาน และมีวิธีการเรียนรู้ในแบบต่างๆ เพื่อไว้หลายวิธี ทั้งนี้เพื่อที่ครูจะได้พิจารณาว่านักเรียนแต่ละคนเหมาะสมหรือมีความพร้อมในการเรียนด้วยวิธีการแบบใดบ้างในช่วงเวลานั้น ๆ ซึ่งโดยปกติแล้วนักเรียนแต่ละคนจะได้ผ่านวิธีการเรียนรู้ในแบบต่างๆ ทุกชนิด เพียงแต่แต่ละคนจะได้รับการเน้นต่างกันไปตามความถนัดและความสามารถในการเรียนรู้ของแต่ละคน โดยผ่านการพิจารณาจากครูพี่เลี้ยง ซึ่งสามารถแบ่งเป็นวิธีการหลักได้ 3 วิธีดังต่อไปนี้ (คณะละครมรดกใหม่, 2555)

2.3.1 ศึกษาด้วยหลักอาวูโสนิยมและการฝึกฝนในเชิงลึก (Drill)

2.3.2 ศึกษาด้วยหลักปรัชญา 6 ข้อ

2.3.3 ศึกษาด้วยองค์ประกอบของละคร

2.3.4 ศึกษาด้วยวิธีการเชื่อมโยง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้

ศึกษาด้วยหลักอาวูโสนิยมและการฝึกฝนในเชิงลึก

การศึกษาด้วยหลักอาวูโสนิยมและการฝึกฝนในเชิงลึกนั้นมีความต่อเนื่องสัมพันธ์กัน หลักอาวูโสนิยมคือแนวทางที่คนสมัยก่อนใช้กันในระบบการเรียนแบบสำนัก เช่น เวลาที่พ่อแม่ฝากลูกหลานของตนให้เป็นศิษย์ของครูสำนักไหนก็ตาม จะยอมรับโดยคุชฎีในหลักการของครูท่านนั้น และยอมรับให้ครูท่านนั้นเป็นผู้สอนโดยไม่คาดหวังถึงวิธีการสอน หรือรูปแบบการสอน กล่าวคือ เมื่อเด็กถึงมือครูแล้ว ครูจะทำอะไรก็แล้วแต่ความเมตตาของครู (ชนประคัลภ์ จันทร์เรือง, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2555)

ในระบบสำนักจะมีการลำดับขั้นกัน โดยอาศัยหลักอาวูโส คือครูน้อยเคารพครูใหญ่ นื่องใหม่เคารพรุ่นพี่ เป็นทอด ๆ ลงไป เคารพเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งโดยไม่มีการเถียง

จนกว่าจะถึงเวลาที่ทำให้เถียงหรือแสดงความเห็นได้แย้งได้ และในระบบการปกครอง รุ่นพี่จะถูกเสมอและรุ่นน้องจะผิดเสมอ ในกรณีที่รุ่นพี่ทำผิดเสียเอง รุ่นพี่ที่อยู่มาก่อน หรือลำดับขั้นที่สูงกว่าจะเป็นคนจัดการทำโทษเอง รุ่นน้องไม่มีสิทธิ์ไต่สวนไม่ว่าสิ่งที่ตนทำจะถูกหรือผิด

รุ่นน้องมีหน้าที่ดูแลรุ่นพี่ในเรื่องการอำนวยความสะดวกทางกาย เช่น เตรียมสำหรับอาหาร ซักผ้า ทำความสะอาดห้องให้รุ่นพี่ ส่วนรุ่นพี่มีหน้าที่ดูแลรุ่นน้องในเรื่องการศึกษา การฝึกฝน ดูแลเป็นขั้น ๆ ไป โดยจะมีครูน้อย ครูใหญ่ ดูแลเป็นลำดับขั้นขึ้นไปอีกที

ส่วนการฝึกฝนในเชิงลึกสำหรับระบบสำนักแล้วคือ วิธีการฝึกฝนของสำนักนั้น ๆ เช่น สำนักค่ายมวย ครูมวยก็จะฝึกให้ฝึกเตะตักกล้วยตั้งแต่ฟ้าสว่างจนแดดออก สำนักดนตรีไทยก็เช่นกันที่ต้องฝึกดนตรีกันตั้งแต่เช้ามืด ฝึกเล่นเครื่องดนตรีไปเรื่อย ๆ ตามแต่ครูจะสั่งให้หยุด หัวใจของการศึกษาระบบนี้คือ ไม่ต้องกลางแกลงใจว่าที่ครูให้ฝึกนั้นมันดีหรือไม่ ให้เชื่อไปเลยว่ามันดีแน่ ๆ ต้องทำอย่างต่อเนื่องอย่างมีวินัย แล้วจะได้ทักษะเอง เมื่อได้ทักษะระดับหนึ่งแล้วจึงเริ่มสอนกันเรื่องหลักการ ทฤษฎี วิธีการนี้มีข้อดีที่เด่นชัดมากคือ ไม่ว่านักเรียนจะได้ปัญญามากน้อยเท่าใดก็ตาม แต่นักเรียนแทบทุกคนจะได้ทักษะทางวิชาชีพไปอย่างแน่นนอน นักระนาดจะตระนาดได้รวดเร็ว เถียงละเอียด เพราะฝึกทุกวัน วันไหนขี้เกียจถ้าไม่ถูกรุ่นพี่ตีก็จะถูกครูเอาหวายฟาด แม้จะฝึกไปด้วยความกลัว แต่พอเวลาผ่านไป รู้ตัวอีกที นักเรียนระนาดคนนั้นก็เก่งแล้ว ซึ่งแตกต่างโดยสิ้นเชิงกับการศึกษาไทยในระบบปัจจุบันที่ให้นักเรียนเลือกเรียนสิ่งที่ชอบโดยยังไม่ต้องมีทักษะใดให้สิทธิ์ตามใจนักเรียนเลือกเรียนสิ่งที่ชอบได้เร็วขึ้น เหตุผลหนึ่งมาจากการรับระบบการศึกษาแบบตะวันตกที่อยู่ภายใต้แนวคิดการให้สิทธิเสรีภาพกับทุกคนในการตัดสินใจ และผลที่เห็นได้ในปัจจุบันคือเด็กเรียนมาก เลือกเรียนตามที่ตัวเองอยากเรียน แต่ไม่มีทักษะใด ๆ ในการประกอบอาชีพ (ชนประคัลภ์ จันทรเรือง, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2555)

ครูช่างเล่าถึงการศึกษาในลักษณะนี้โดยยกตัวอย่างด้วยเรื่องตามรอยพระพุทธเจ้าที่พระพุทธเจ้าทำให้เห็นเรื่อง บวชพระประยูรญาติโดยให้นายฉันทะ คนรับใช้ บวชก่อน เพื่อผู้ที่มียศสูงกว่าจะได้ไม่มีทิฐิ ผู้อาวุโสนับที่กระบวนการฝึกฝน แม้คนได้อรหันต์ก็ต้องเคารพ เพราะ ความรู้ไม่ขึ้นกับเวลา บางคนเร็ว บางคนช้า เมื่ออยู่เป็นกลุ่มก้อน ไม่มีอาวุโสนิยม เด็กต้องเรียนรู้ใครมาก่อนมาหลัง ผู้ที่ผ่านการฝึกฝนมากกว่าจะเป็นผู้นำ เด็กต้องไหว ผู้อาวุโสต้องใช้ชีวิตเป็นตัวอย่าง ดูแลให้ความรู้ซึ่งกันและกัน เมื่อเด็กไหว เด็กดูแล ผู้ใหญ่ต้องหาความรู้มาสอน ผู้รู้กว่าก็ต้องฝึกตน วางอุเบกขาที่พร้อมแล้วจึงจะพูด จะสอน เป็นกระบวนการศึกษาเรื่องการอยู่ร่วมกัน ไปไม่หลีกเลี่ยงให้แสง อาวุโสนิยม หลีกเลี่ยงให้บรรลุนิพพาน

เด็กบางคนสืโวโณลินคิดว่า แต่ต้องไม่โส ฝึกกาลเทศะ ครูอาจติกลงสู่เด็กไม่ได้ แต่ครูจะสามารถวางแผนได้ว่า จะรับมือกับปัญหาต่าง ๆ อย่างไร พวกนี้เด็กไม่รู้ ต้องฟังผู้ใหญ่ เด็ก

อาจเก่ง แต่ผู้ใหญ่มิมีวุฒิภาวะมากกว่า Make Application หรือพลิกแพลงวิธีการเรียนรู้ได้ดีกว่า มีสติมากกว่า กระเพื่อนน้อยกว่า ต้นไม้เล็กให้ปุ๋ย ต้นไม้ใหญ่ให้ร่มการดูแลด้วยระบบแนวคิด ไหลเลื่อนด้วยตนเอง พุดน้อย เหมือนจำฝูง กลับไปที่พื้นฐาน Ensemble Harmony เหมือน เสียง โด เร มี ประสานกันแล้วไพเราะมาก (ชนประคัลภ์ จันทรเรือง, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2555)

การ “Drill” หมายถึงการฝึกฝนในเชิงลึก คือหัวใจการศึกษาทั้งหมดทั้งมวล ทั้งระบบ ทั้งรูปธรรมและนามธรรม พิธีกรรม และ สัญลักษณ์ คือ วิธีทำให้เข้าถึงองค์ความรู้ให้ได้ การฝึกฝนในเชิงลึกของบ้านเรียนมรดกใหม่ประกอบไปด้วย เวลาเหมาะสม สถานที่เหมาะสม การกิจเหมาะสม ทำเพียงไม่ได้ เย็นไม่ได้ ต้องเป็นช่วงเข้ามิดก่อนสว่างเสมอ เพื่อต้องการรักษาความหมายเชิงสัญลักษณ์ว่ามนุษย์เรานั้นเกิดขึ้นมาพร้อมกับความเชล ความรู้เป็นเรื่องง่าย ๆ แค่อุจเทียบ และหากมันทำ มันฝึกเป็นเนืองนิตย์เมื่อเข้าถึงความรู้ เกิดปัญญา ก็ย่อมจะได้สัมผัสกับแสงแห่งรุ่งอรุณ การการฝึกฝนในเชิงลึกของบ้านเรียนมรดกใหม่ ได้ประยุกต์มาจากขนบของการฝึกฝนของนักดนตรีไทยโบราณซึ่งจะเป็นเวลาสัมพันธ์กับการใช้ชีวิตของสังคม

ลำดับขั้นตอนการฝึกฝนในเชิงลึกในอดีตเริ่มต้นด้วยการไล่ระนาดโดยการจุดรูปเทียน เอาผ้าขาวมาวางบนพื้นระนาด ทำให้พื้นระนาดไม่เค็ง เหตุที่ทำเช่นนั้นนี้ 2 เหตุผลคือ เกรงใจเสียงจะรบกวนชาวบ้าน และเกรงใจว่าจะมีใครได้ยินเพลงทางพิเศษของเราก่อนที่จะถึงเวลาประชันนักระนาดจะ ดั้นตั้งแต่ตีสี่ จะรีบไล่ระนาดไม่หยุดต่อเนื่องวันละ 2-3 ชั่วโมง จนกระทั่งเมื่อแสงเงินแสงทองจับขอบฟ้า พระเริ่มออกมาขึ้นทาบต เมื่อเวลานั้นนักระนาดจึงหยุดเพื่อไปร่วมกิจกรรมของสังคม เห็นชัดว่าทำเพื่อส่วนรวม เมื่อได้ยินเสียงระนาด ทุกคนก็ตื่น ทำหน้าที่ของตัวเอง ทำกับข้าว ทำครัว กับข้าวก็ไม่ใช่ทำให้ตัวเอง เอาใส่บาตรพระก่อน แล้วค่อยเอามากินในครอบครัว เรียกว่าในหน่วยเดียว จะเห็นว่าทำเพื่อคนอื่น วิถีมรดกใหม่ก็เป็นเช่นนี้ เพราะต้องการสร้างชุมชนที่อุดมด้วยภูมิปัญญาเหล่านี้ ในตอนเย็น ครูหรือเจ้าของสำนักจะเรียกไปในห้องเพื่อต่อทำพิเศษหรือเพลงพิเศษให้ หากเด็กพร้อมจึงให้ หากไม่พร้อมไม่ให้ ต่างจากระบบการศึกษาปัจจุบันที่พร้อมไม่พร้อมแต่นี้คือสิ่งที่วางไว้ ว่าเด็กต้องได้ ซึ่งจะขัดคำสอนของพุทธศาสนาว่า ความรู้ไม่ขึ้นกับเวลา” (ชนประคัลภ์ จันทรเรือง, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2555)

บ้านเรียนมรดกใหม่ได้ปรับใช้วิธีการเรียนการสอนดังกล่าวนี้ให้สอดคล้องกับการสร้างละคร โดยพุ่งเป้าหมายไปที่ทุกระบวนการฝึกฝนนั้นจะทำให้เกิดทักษะ แล้วทักษะก็จะสามารถนำไปใช้ในละคร เพราะในละครหนึ่งเรื่องต้องใช้คนที่มีความทักษะที่แตกต่างกันทั้งการเล่นดนตรี ทักษะการรำไทยการรำโขน การเขียนบท การเขียนภาพยกลอน ร่าย ฉันทลักษณ์ ทักษะการหาประเด็นสร้างเรื่องราว ทักษะการสร้างฉากหรือออกแบบและตัดเย็บเสื้อผ้า เมื่อทักษะทั้งหมดได้

นำไปใช้ในละคร นั่นก็นำความรู้ในหลายสาขามาใช้ร่วมกันละครเรื่องหนึ่งจึงประกอบด้วย ความรู้รอบด้าน เป็นองค์รวม

ครูช่างอธิบายถึงขั้นตอนการฝึกฝนในเชิงลึกในแต่ละวันว่ามีลำดับขั้นตอนอย่างไร ดังนี้ (ชนประคัลภ์ จันทร์เรือง, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2555)

มรดกใหม่จำลองวิถีนี้ ด้วยการบูรณาการการเรียนรู้กับดนตรีไทย รำไทย โขน แม่บทเพลงช้าเพลงเร็ว ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ เพลงพื้นบ้าน บทกวี สุตรคุณ จังหวะเป็นตัวกลม ทั้งหมด ระบายดีให้จังหวะ รำก็ตรงจังหวะ ร้องก็เป็นจังหวะ จังหวะเป็นตัวกลมจังหวะให้หล่อหลอม เป็นหนึ่งเดียว วันไหนเหนื่อยจังหวะอาจช้า หากพักผ่อนเต็มที่จังหวะก็เร็วมีพลัง หลังจากนั้นก็มีการ สืบสาวหาเหตุปัจจัย ตามกฎอิตทัปปัจจยตา ว่าต้องการผลทำให้เหตุ หากจะฝึกฝนในเชิงลึกให้มีพลัง ก็ต้องไม่นอนดึก ต้องพักผ่อนเต็มที่ เป็นต้น เพราะเมื่อมีพลังก็จะทำให้ร่างกายอยู่ในสภาวะที่ สมบูรณ์ อยู่ในสภาวะที่พร้อมจะสร้างสรรค์งานปรัชญา 6 ข้อของมรดกใหม่ 2 ข้อแรกคือ พร้อมใจ กันทำพร้อมใจกันเลิก และทำแล้วทำเล่าจนทำได้ นั่น ก็เกิดจากการเล็งเห็นว่าหากมีสร้างให้เกิดพลัง การฝึกฝนในเชิงลึกนั้น ต้องเริ่มต้นด้วยความพร้อมเพรียง พร้อมทั้งกายพร้อมทั้งใจ

เมื่อเริ่มจากการที่ประธานองค์ความรู้ หรือสมาชิกคนอื่น ๆ ได้ระดมเพลง “มุล่ง ” ท่อนที่ 1 คนอื่น ๆ ต้องรับทำตัวให้ พร้อมกายใช้ช่วงเวลาเพลง ซึ่ง ระหว่างนั้นใครที่สายก็ต้องรีบ พาตัวเองมายังสถานที่การฝึกฝนในเชิงลึก บางคนอาจจะตั้งสายกีตาร์ ปรับสายไวโอลิน เตรียม เครื่องเป่า หรือนั่งใจกระเบนให้เรียบร้อยครบ 1 ท่อนของคนตรีมุล่ง ทุกสิ่งต้องพร้อมสรรพ

จากนั้นจึงเริ่มเริ่มคิดเนื้อคัสดัวตามอย่างทำพื้นฐานของนาฏศิลป์ไทย โครงสร้าง ของการฝึกฝนในเชิงลึกจะขึ้นกับเพลงที่เล่นเป็นท่อน ๆ มีทั้งหมด 3 ท่อน และมักจะเล่นวน ถึง 2 รอบตามต้องการท่อนแรกขณะที่กายภาพทำการคัสดัวคัสดัว วาจาก็ร้องเพลง ท่องอาชยาน ไปด้วย กายวาจาจึงต้องสัมพันธ์กัน หากไม่สัมพันธ์มันจะฟ้องตัวมันเองว่าคัสดัวคัสดัวผิดวิธีหรือร้องผิดวิธี กล่าวคือ หากขยันคัสดัวให้ถูกทำ เสียงที่ออกมาก็จะแผ่ความเจ็บปวดตามท่าทาง หากขี้เกียจไม่ได้ ทำทำให้ถูกต้องจริงจัง เสียงก็จะขี้เกียจไปด้วย เช่น การยืนค้างทำนาฏศิลป์หนึ่ง ๆ เป็นต้น เรียกว่าไม่ ต้องมีครูมาตัดสินถูกผิด การกระทำมันจะฟ้องตัวมันเป็นไปโดยปริยาย พอครบ 1 ท่อนก็จะเปลี่ยน อิริยาบถด้วยการผ่อนคลาย เป็นการพักเหนื่อยและร้องรำทำเพลงให้กันและกันฟังไปด้วยซึ่งจะเน้น การฝึกในร้องเพลงพื้นบ้าน ทั้ง 4 ภาคก่อนที่จะขึ้นท่อนใหม่ เพื่อจะไปฝึกฝนการค้างท่าแบบ นาฏศิลป์ใหม่

เมื่อคัสดัวฝึกฝนทำรำถึงช่วงหนึ่ง ก็จะเน้นมโนกรรม/ ใช้ความคิด/ ตั้งใจทัก ภาษาอังกฤษ โดยโยนคำกริยา แล้วให้แต่งประโยค ต่าง ๆ ตามไวยากรณ์การแต่งประโยค ทั้ง 12 โครงสร้างของภาษาอังกฤษ หากคิดนานคิดไม่ออกก็ส่งผลต่อเพื่อนต้องค้างทำนาน เพราะฉะนั้น

เด็กต้องหาทางแก้ไขและไม่ให้เป็นภาระของเพื่อน ต้องใช้เวลาอื่น ระหว่างวันย้อนไปศึกษา สิ่งที่ตัวเองยังทำไม่ได้เพื่อไม่ให้คนอื่นเดือดร้อนเด็กจะมีการแสวงหาความรู้ไปโดยปริยาย

จากนั้นก็ถึงช่วงสำแดง สำแดงทักษะ ซึ่งฝึกฝนตลอดเวลา ทั้ง คนตรีไทย/ คนตรีสากล-เครื่องสาย เครื่องเป่า/ คนตรีเพื่อชีวิต/ ระหว่างแต่ละวงสลับกันเล่นเพลง ก็จะมีการขานเรียกเด็ก ๆ ออกมา ทำการเคลื่อนไหวร่างกายให้สัมพันธ์กับเสียงสด ๆ สอดคล้อง กับเสียงจะเห็นว่าทุกคนต้องตื่นตัวอยู่เสมอ บางทีก็บอกล่วงหน้าหากเห็นว่า ใครชี้เกียดเกินไป ก็จะบอกเพื่อจะได้มีเป้าหมายในการเตรียมตัวในครั้งต่อไป ทั้งดนตรีและการเคลื่อนไหว จัดแบบละครทักษะ เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกันอาจจะสอดแทรกภาษาไทยให้อ่านบทกวีบางตอนของวรรณกรรมสอดแทรกเข้ามาโดยบูรณาการทุกอย่างเข้าด้วยกัน เมื่อทำทุกอย่างครบทุกรอบก็จะมีการรวมวง และการเคลื่อนไหวร่างกายที่เป็นที่เด็ดเป็นหน้าพาทย์ (คณะละครมรดกใหม่, 2555)

เมื่อเพลงจบทั้งหมด ทั้งครูทั้งผู้เรียน สมาชิกทั้งองค์คาพยพก็จะมานั่งฟัง สารแห่งปัญญาหรือ Word of Wisdom ครูหรือผู้อาวุโสก็จะต้องไปเตรียมตัวมา ว่าวันนี้จะมาพูดเรื่องอะไร โดยมากนัก จะอิงพุทธศาสนา พิจารณาความเหมาะสม บางครั้งก็เป็นประวัติอริยสงฆ์ มีกระบวนการพูด ถามตอบ แต่จะเน้นประเด็นเดียวสั้น ๆ ทำทุกวันจากนั้นจึงตามด้วยช่วงอ่านบันทึกประจำวันหรือ Journal

Journal ในที่นี้คือการเขียนบันทึกประจำวันแบบบ้านเรียนมรดกใหม่ซึ่งจะแตกต่าง อย่างมากจากไดอารี่ เพราะการเขียนบันทึกประจำวันแบบบ้านเรียนจะต้องมีองค์ประกอบสำคัญซึ่งปรับมาจากกระบวนการของละครที่นักแสดงจะต้องทำบันทึกเกี่ยวกับการซ้อมละครของตัวเอง การเขียนบันทึกประจำวันแบบบ้านเรียนที่ดีจะต้องมี 3 องค์ประกอบ คือ (ชนประคัลภ์ จันทร์เรือง, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2555)

1. คนฟังของเราหรือคนที่เราเขียนถึงในแต่ละวันเพียงคนเดียว และในการเขียน ควรจะมีร่องรอยให้ผู้ฟังเราอ่าน นึกตามได้ว่าใครน่าจะเป็นคนที่เราเขียนถึง
2. การกระทำ สิ่งที่เราเขียนถึงก็คือ การกระทำของเราในวันนั้น เน้นว่าเป็นการกระทำไม่พรรณนาความรู้สึก หากจะมีความรู้สึกต้องให้การกระทำเป็นตัวเล่าความรู้สึก
3. เขียนเพื่ออะไร ซึ่งเป็นกระบวนการฝึกให้ผู้เรียนมีเป้าหมายที่ชัดเจน

เมื่ออ่านเสียงดังจบก็จะมีกระบวนการถามตอบแนะนำแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น ในกระบวนการอ่านบันทึกประจำวันแบบบ้านเรียนให้เพื่อนฟังนี้ บางทีบอกล่วงหน้า บางทีไม่บอกแล้วแต่เหตุบังเอิญ เพราะปัญหาไม่ได้อยู่ที่การอ่าน แต่อยู่ที่การฟัง เน้นเรื่องมีสมาธิในการฟังมาก ห้ามยุกยิก ห้ามเสียงดัง ห้ามง่วง หากเกิดขึ้นต้องหยุดและตั้งทันที ซึ่งเป็นวิธีที่เอามาเอามาจาก พระพุทธเจ้า เวลานั้น จะนั่งฟังอย่างเงียบ ๆ เงี่ยหูฟังให้รู้สึกราวกับว่ามีพระมาเทศน์ข้างหู ฟัง

เหมือนว่าฟังพระเทศน์ ในขณะที่ระบบการศึกษาทั่วไป เน้นแค่ไต่ถาม ต้องใช้ไมโครโฟนขยายเสียง ถือเป็นการพัฒนาที่ผิดทาง ฟังวัตถุไม่ฟังตนเอง เด็กไม่พัฒนา สามารถคัดลอกเสียงครูบาอาจารย์ ไปฟังที่บ้านแล้วก็เล่นเกม ไประหว่างครูสอนอยู่ได้ การไม่ฟังอย่างแท้จริงทำให้ไม่เกิดความเป็นกลุ่มก้อน ความเป็นหนึ่งเดียว ไม่เกิดความเป็นคณะเป็นองค์กรรวมและหากไม่ฟังจริงก็จะไม่สามารถวิเคราะห์แยกแยะและแสดงความเห็นหลังการฟังบันทึกประจำวันของเพื่อนได้ วิธีการฝึกให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น เริ่มจากชอบไม่ชอบก่อน เริ่มจากเล็กไปใหญ่ ชอบเพราะอะไร ไม่ชอบเพราะอะไร ดึงเข้าหาองค์ประกอบ ของการเขียนบันทึกประจำวัน ครูจะเป็นคนสุดท้ายที่จะคอยสรุป การแสดงความคิดเห็นให้เป็นหนึ่งเดียว และอยู่ในร่องในรอย จนการพูดคุยแลกเปลี่ยนแล้ว ก็จะปิดท้ายด้วยการประกาศ หรือนัดหมายนอกเหนือจากตารางที่วางไว้ตามปกติ เช่น วันนี้จะเกิดอะไรขึ้น เช่น วันฟังตนเอง วันนี้กำลังขะ วันนี้มีใครมาเยี่ยม มีละครจากที่ไหนมาดู ประกาศเรื่องทั่วไป ส่วนรวม ใครจะลา ใครจะกลับบ้าน ฯลฯ เพื่อให้รู้เท่าทันกันทั้งองค์ภาพทั้งหมดว่าจะเกิดอะไรขึ้น และแต่ละคน สามารถอุทิศอย่างไร ให้ภารกิจเหล่านั้น และผู้อาวุโสบอกให้ได้จึงไป ก็จะถือว่าจบ การฝึกฝนในเชิงลึก จะเห็นว่า “ทำทุกวัน ทุกที่ ไม่มีวันไหนไม่ทำ ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน กลุ่มใหญ่ กลุ่มเล็ก ยึดจุดได้ตั้งใจ แล้วแต่เหตุปัจจัย”

กระบวนการเรียนรู้ดังกล่าว บูรณาการศาสตร์ของละคร ดนตรี การร้องเพลง ฟันบ้าน นาฏศิลป์ไทย ตะวัน เข้ากับการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และสังคมศึกษา อย่างเป็นรูปธรรม บางครั้งยังสอดแทรกคณิตศาสตร์ด้วย ได้แก่ การท่องสูตรคูณ เป็นต้น การฝึกฝนในเชิงลึกในแต่ละวันอาจใช้เวลาตั้งแต่ 1 ชั่วโมงครึ่งถึง 3 ชั่วโมง ตามแต่ความเป็นไปได้ ของเวลา และ ภารกิจที่วางแผนไว้

ศึกษาด้วยหลักปรัชญา 6 ข้อ

ศึกษาด้วยหลักปรัชญา 6 ข้อนั้นคือหลักปรัชญา ที่ครูช่างพัฒนาขึ้นมาจาก ประสบการณ์ด้านการใช้ชีวิตทั้งในฐานะครูผู้สอนด้านการละครในสถาบันการศึกษา ระดับอุดมศึกษาว่า 20 ปี และ ในฐานะผู้ก่อตั้งคณะละครมรดกใหม่ ที่ผ่านการล้มลุกคลุกคลานใช้ ละครเพื่อการศึกษาต่อสู้ท่ามกลางกระแสทุนนิยมอันเชี่ยวกรากกว่า 15 ปี จากประสบการณ์ทั้งสองด้านนี้ ครูช่างพยายามมองหาประโยชน์ที่สามารถอธิบายพฤติกรรมที่ถูกที่ควรในการใช้ชีวิตเพื่อการศึกษา ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวต่อไปนี้ เมื่อปฏิบัติแล้วสามารถเอื้อให้เกิดการศึกษาแบบองค์รวมได้ง่ายขึ้น หลักปรัชญาที่ครูช่างเลือกมาปฏิบัติ นั้น จึงไม่ใช่เพียงแค่หลักความคิด หรือแก่นแนวปรัชญาเท่านั้น แต่เป็นปรัชญาที่มีเป้าหมายให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม ปรัชญามีทั้งหมด 6 ข้อ คือ 1 พร้อมใจกันทำพร้อมใจกันเลิก 2 ทำแล้วทำเล่าจนทำได้ 3 อยู่

อย่างต่ำอย่างสูง 4 แผลที่ผล ทำที่เหตุ 5 ไม่มีเรื่องเล่าที่เล่าไม่ได้มีแต่นักแสดงที่เล่าไม่เป็น 6 เป็น
อย่างทีกิน เป็นอย่างทีอ่าน เป็นอย่างทีสอน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. พร้อมใจกันทำพร้อมใจกันเลิก

ปรัชญาข้อที่ 1 พร้อมใจกันทำพร้อมใจกันเลิก นี่คือปรัชญาสำคัญของชาวมรดกใหม่ ที่จริงจะเรียกว่าเป็นกฎก็ได้แต่ไม่มีบทลงโทษเวลาใครทำผิด นอกจากจะได้รับความอับอายไป มันจึงไม่เป็นกฎ และขึ้นอยู่กับระบบความเป็นอยู่ของชาวมรดกใหม่ด้วย จึงไม่มีบทลงโทษตายตัว ตัดสินตามความเห็นของผู้อาวุโสสุดในเวลานั้น เพราะฉะนั้นเจตนาข้อนี้มีไว้ให้พร้อมใจกันทำพร้อมใจกันเลิกจริงๆ

ปรัชญาข้อนี้นำมาจากอุปนิยธรรม 7 ธรรมแห่งความไม่เสื่อมที่องค์สัมมาสัมพุทธเจ้าทรงโปรดประทานแก่เหล่าภิกษุทั้งหลายในครั้งหนึ่งว่า ให้ปฏิบัติ เพื่อความเจริญฝ่ายเดียว และเพื่อป้องกันการรุกรานจากศัตรู ก็ถ้าปฏิบัติก็จะเจริญฝ่ายเดียว ถ้าไม่ปฏิบัติก็จะถึงซึ่งความเสื่อม นาคิดทีเดียว กลัวยืนยันอีกต่างหาก พบได้ในพระไตรปิฎก

คณะละครมรดกใหม่ดำเนินกิจการมาได้ถึงทุกวันนี้ก็เพราะปรัชญาข้อนี้เป็นสำคัญ มรดกใหม่ปฏิบัติกันมาตั้งแต่ก่อนจะยกเป็นปรัชญาความเชื่อ ตั้งแต่มรดกใหม่ยังเป็นทุนนิยมที่ทำงานเพื่อผลประโยชน์ ก็ถือปฏิบัติกันมานานแล้ว

ครูช่างเชื่อมโยงกับการทำงานโดยอธิบายว่า “ก็เราทำละคร เวลาจะแสดงละคร มันก็ต้องรอให้พร้อมก่อนจึงเริ่ม ต้องจัดการกับคนดูให้พร้อมใจที่จะดูกันเสียก่อน ต้องไม่ลืมให้ปิดมือถือ ไม่ใช่แพลตฟอร์มห้ามกินอะไรรอบแอมบเสียดัง ก็คือห้ามนำขนมเข้ามาดูด้วย เหล่านี้เป็นไปเพื่อความเป็นหนึ่งเดียวเพื่อละคร มันก็คืออาการพร้อมใจกันทำ แล้วพอละครจบ เหล่านักแสดงก็ออกมาโค้งคำนับขอบคุณคนดูที่มาชม จริง ๆ ลึก ๆ แล้วคือขอบใจที่ไม่ทำตัวแปลกแยกไม่เป็นหนึ่งเดียว แล้วปรบไม้ปรบมือกันไป จะมีช่อดอกไม้มามอบให้ก็ยอมได้ เสร็จแล้วเราก็พร้อมใจกันเลิก ไฟเปิด แยกย้ายกันไป”

“จะเห็นได้ว่าปรัชญาข้อนี้จะมีหรือไม่มีเราก็ทำกันมาอย่างต่อเนื่อง เป็นขนบของละครเวทีเลยทีเดียวที่ถือปฏิบัติกันมาจนปัจจุบันเหมือนกันทั่วโลก บางแห่งมีมาก่อนพุทธกาลด้วยซ้ำ แต่ความหมายของการพร้อมใจกันทำพร้อมใจกันเลิกไม่ได้มีอยู่เฉพาะละครอย่างเดียว ก็อย่างอื่นก็เช่นกัน อย่างเวลาลงแขกเกี่ยวข้าว นี่ก็ต้องพร้อมใจกันทำพร้อมใจกันเลิก หรือในพิธีกรรมขลัง ๆ ความพร้อมใจกันทำพร้อมใจกันเลิกเป็นสัญญาณสำคัญของงานนั้น ๆ เป็นกรณีชี้ความขลังไม่ขลังอีกต่างหาก ยามศึกสงครามก็เช่นกัน ชาวบางระจันที่โด่งดังจนถึงทุกวันนี้ก็เพราะพร้อมใจกันปกป้องบ้านเมืองจากข้าศึก กว่าพม่าจะตีได้ก็ต้องรอนกว่าความไม่พร้อมจะเกิดขึ้น”

“ถ้อยคำนี้ เหมาะกับคนไทยที่สุด โดยตัวภาษาแล้วได้ความหมายลึกซึ้งและชัดเจนกว่าภาษาอังกฤษหรือภาษาอื่น ๆ คำว่า”พร้อมใจ” มันหมายถึงถึงนามธรรมที่มองไม่เห็นด้วย แม้แต่สิ่งที่อยู่ในใจก็ต้องพร้อม จะแก้งทำก็ไม่ได้ จะหาคำในภาษาอื่นมาแทนได้ยากจริง ๆ ฟังแล้วไพเราะ อ่อนน้อมลุ่มลึก มันมีความเป็นจิตอาสาอยู่ในความรู้สึก มันไม่ได้แปลว่า พร้อมที่ภาษาอังกฤษเรียกว่า Ready ภาษาอังกฤษมันรู้สึกว่ามีอัตราสูงกว่าของเราเยอะ และก็ไม่ใช่ togetherness ที่เน้นแต่รูปธรรมของความพร้อมเพียง ถ้าจะพามาที่ใจก็ต้องแทรกคำว่า with เข้าไปเติม to be ไว้ข้างหน้าเป็น to be together with the heart หรือ to be together in harmony with body and mind อย่างไรก็ตามคำว่า “พร้อมใจ” สำหรับคนไทยแล้วเข้าใจได้และเหมาะสมที่สุด”

“พร้อมใจกันทำ พร้อมใจกันเลิก เหมาะสำหรับคนไทยที่สุด แล่ฟังก็เห็นภาพ การลดตัวตน ลดอัตตา มาให้ถึงซึ่งความร่วมมือกันทั้งกายและใจในการทำกิจ แล้วถ้ากิจนี้เป็นกิจเพื่อความอยู่รอด เป็นความเป็นความตาย เช่นที่เหล่ากษัตริย์ลัทธิวี เษชฌมาแล้วในสมัยพุทธกาล การ พร้อมใจกันทำ พร้อมใจกันเลิก คือความจำเป็นอย่างยิ่งยวดที่ต้องทำ ไม่ทำตาย! แล้วสำคัญสำหรับคนไทยมากกว่าชนชาติใดในโลก เพราะเรามีธรรมชาติที่เป็นเช่นนี้อยู่แล้ว มีเช่นนั้นภาษาที่ใช้จะครอบคลุมได้ความหมายขนาดนี้ได้อย่างไร นี่ก็เอกลักษณ์ของความเป็นไทยด้วยซ้ำ”

ครูช่างอธิบายความสำคัญของการ “พร้อมใจกันทำพร้อมใจกันเลิก” โดยเชื่อมโยงกับบริบทของประเทศไทยดังนี้

“เมืองไทยอุดมสมบูรณ์ มาแต่ไหนแต่ไร เราช่างโชคดีที่เกิดบนดินแดนนี้ แม้อีสาน ที่ถือว่าแห้งแล้งกว่าที่อื่น แต่เราก็สามารถอยู่กับดินกินกับทรายได้ โดยคำว่า อดตาย นั้น เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ในเมืองนี้จริง ๆ คนทั้งชาติสามารถมีชีวิตอยู่ได้โดยไม่ต้องทำงาน ไม่ต้องซื้ออะไรเลยแล้วมีกินได้ทั้งชีวิต เราอุดมขนาดนั้น และก็ยังเป็นจริงอยู่ทุกวันนี้ ผักหลายชนิดไม่ต้องปลูก มันขึ้นเอง หรือที่ต้องปลูกก็ง่ายแสนง่ายแค่ปักลงไปดินมันงอก ขุดบ่อให้มีน้ำไว้เคี้ยวปลาก็แตกมาจากที่อื่นเอง ไม่ต้องด้อน แค่ทำนาก็มีปูมีปลาแถม นี่ก็ประเทศที่เราอยู่ อุดมเหลือเฟือ”

“ด้วยเหตุเพราะเรามีทรัพยากรธรรมชาติเช่นนี้ทำให้เราเป็นคนไม่เรื่องมาก ไม่คิดมาก แม้แต่กลุ่มนักเผยแพร่ศาสนาคริสต์ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ ยังบันทึกไว้ว่าคนไทยให้ความร่วมมือในการฟังเรื่องราวของพระเจ้าดีมาก ทั้ง ๆ ที่เป็นเรื่องของความขัดแย้งทางความคิดกับพระพุทธศาสนาของไทย แต่เราก็ไม่มีปัญหา รับฟังได้อย่างหน้าชื่นตาบาน ต่างจากที่อื่นที่กว่าจะเกณฑ์ให้มาฟังกันได้ยากมาก สำหรับคนไทยไม่มีปัญหานี้ ชาวตะวันตกเขาบันทึกเอาไว้เช่นนี้ แต่ในบันทึกของชาวตะวันตกที่มาเผยแพร่บอกว่า การกิจที่จะให้คนไทยยอมรับพระเจ้านั้น แทบไม่ได้ผลเลย แสดงให้เห็นถึงท่าทีของคนไทยที่มีต่อฝรั่ง คือเราพร้อมใจกันฟัง และเราก็พร้อมใจกันไม่เชื่อในพระเจ้าของเขา เราไม่เดือดร้อน ที่จะต้องเปลี่ยนแปลงอะไร เรามีความสุขของเราอยู่แล้ว

เวลาเมื่อไรให้ฟัง เราชอบ เราก็พร้อมใจกันไปฟัง การอยู่กันพร้อมหน้าเป็นเรื่อง
สนุกสนานรื่นเริง เรื่องความเป็นกลุ่มก้อน เราชอบอยู่แล้ว วันไหนลงเขกนาใคร เราจะตื่นตื่นแทบ
นอนไม่หลับ นับวันรอให้ถึงวันนั้น ที่จริงเราก็ไม่ได้หวังจะได้แรงคืนมาที่นาเราทำให้นักดอก
ความสนุกมันอยู่ที่การมาพร้อมกันทำกิจกรรมด้วยกัน แล้วเราก็อ่านอย่างสนุกสนาน สนุกกับการ
พร้อมใจกันทำกิจนั้น ผลผลิตที่ได้จากการพร้อมใจกันทำเป็นเรื่องรอง เพราะอย่างไรก็มีกิน นัก
เผยแพร่ศาสนาไม่เข้าใจประเด็นนี้ ถ้าเข้ามาเผยแพร่แบบแยกเป็นส่วนตัว ไม่จัดเป็นกลุ่มก้อน ก็
อาจจะได้ผลบ้าง”

ครูช่างอธิบายถึงความจำเป็นในสถานการณ์ปัจจุบันที่ยืนยันว่าการ “พร้อมใจ
กันทำพร้อมใจกันเลิก” นั้นสามารถแก้ปัญหาสังคมได้ดังนี้

“ทุกวันนี้ไม่เหมือนเดิม คนไทยมีโลกส่วนตัวมากขึ้น การตลาดแบบประจักษ์
ประจักษ์ เพิ่งเกิดขึ้น แล้วก็ได้ผลมากเสียด้วย ทุกวันนี้คนไทยต่างคนต่างอยู่ ต่างคนต่างทำกิจ
กรรมชาติของการอยู่เป็นกลุ่มก้อน ไม่มีอีกแล้ว แต่ละคนมีโลกส่วนตัวกันซับซ้อน มหาอำนาจชาติ
ตะวันตกแล้วงานนโยบายชวนเชื่อ เราก็เชื่อตามอย่างง่ายดาย เพราะมันบุกเข้ามาในโลกส่วนตัวของเรา
และมันเป็นข้อพิสูจน์ที่ชัดเจนมาจากธรรมชาติของพระพุทธรูป ถ้าไม่พร้อมใจกันทำพร้อมใจกัน
เลิก ชีวิตจะเสื่อม และตอนนี้เราเสื่อมลงจริง”

“ทุกวันนี้เราไม่พร้อมใจกันทำพร้อมใจกันเลิกอีกแล้ว และมรดกใหม่ในอดีตที่ไม่
พร้อมใจกันทำพร้อมใจกันเลิกก็เกือบจะทำให้ไม่มีมรดกในปัจจุบันแล้วเหมือนกัน”

“เรื่องน่าสนใจคือ เพียงแค่ผู้อาวุโสปรารภไม่กี่คำมาถึงเวลาที่เรากำลังพร้อมใจกัน
สร้างมรดกใหม่ให้ฟื้นขึ้นมาอีกครั้ง พวกเราก็อ่านได้แบบไม่ขัดใจใคร ๆ เลย คือเรามีธาตุภูมิของการ
พร้อมใจกันทำพร้อมใจกันเลิกอยู่แล้ว ไม่ถึงสองอาทิตย์เราก็อธิษฐานกลับมาได้สำเร็จ แน่แน่นอนว่า
เราเอาข้ออื่น ๆ ของอภิธานธรรม 7 มาใช้ด้วย แต่ที่สำคัญ เราได้ประจักษ์ถึงอำนาจของการ
พร้อมใจกันทำพร้อมใจกันเลิก ถ้าทำได้จริง ๆ มันยิ่งกว่าปาฏิหาริย์ มันเหลือเชื่อจริง ๆ ตั้งแต่นั้นเป็น
ต้นมา เราก็อ่าน การพร้อมใจกันทำพร้อมใจกันเลิกไว้เป็นข้อบังคับของเรา”

“แต่พอบังคับ มันก็ไม่ใช่การพร้อมใจ ความพร้อมใจต้องเกิดขึ้นได้ด้วยตัวของมัน
เอง ทุกคนต้องยินดีมาลงแขกกัน ถ้าใครสักคนถูกบังคับมาลงแขก ปัญหาที่จะตามมา แน่แน่นอน เมื่อ
มรดกใหม่ฟื้นวิกฤตินั้นแล้ว ไม่นาน ปัญหาที่ตามมาจริง ๆ แล้วก็ต้องแก้ปัญหาไม่รู้จบ หมดปัญหานี้
ปัญหานี้มา ปัญหาให้หาย ปัญหาใหม่ก็ปรากฏออกมาแล้ว วนเวียนอยู่อย่างนี้ไม่รู้จบ จนสุดท้าย
ณ ที่อยู่ปัจจุบัน ที่คลองหก เมื่อเราลงหลักปักฐานกันแล้ว สักพักเมื่อความตื่นตื่นในเคหสถานแห่ง
ใหม่ได้เจือจางไป เราก็คงมองเห็นอะไรต่ออะไรจากมุมที่ต่างไปจากเดิม และทำให้มองเห็นว่าการ
บังคับไม่ใช่อภิธานธรรมเป็นสิ่งทำให้เราตกใจมาก! ตกใจในความไม่รู้! แล้วจากนั้นก็ตั้งใจที่

ค้นพบความไม่รู้นี้ และอย่างรวดเร็ว การยกเลิกกฎกติกาข้อบังคับเก่า ๆ ก็เกิดขึ้นอย่างมีสติ แล้ว การสร้างวัฒนธรรมใหม่โดยยกเอา “การพร้อมใจกันทำ พร้อมใจกันเลิก” ขึ้นเป็นปรัชญา ไม่มีการ บังคับอีกต่อไป ให้เป็นวิถี และวินาทีที่ประกาศออกไปนั้น มันวาบเย็น สงบระงับ ขึ้นมาในบัดดล และความรู้สึกสนุกต่อการทำละครอย่างแท้จริงก็เกิดขึ้นตามมาปัญหาต่าง ๆ ก็รับซิงสรุปตัวเองไป ไม่ค้างเติ่งเนิ่นนานให้รำคาญใจ ปัญหาใหม่ก็ไม่ใช่ว่าปัญหา กลับกลายเป็นครูที่กรุณาสั่งสอนให้มีสติ ไม่ประมาท”

“เราได้เรียนรู้ว่า การพร้อมใจกันทำพร้อมใจกันเลิกในครั้งแรกนั้น เป็นความ พร้อมใจกันจริง ๆ ของสมาชิกในยุคนั้นทุกคนจะเพราะว่าเรายังไม่พร้อมที่จะแยกย้ายกันหรือยัง สนุกที่จะทำอะไรอยู่ หรือปัญหาในตอนนั้นทำให้เรามีอารมณ์ร่วม โดยพร้อมเพรียง เราจึงพร้อมใจ กันได้ไม่ยาก ในครั้งนั้นเราจึงถูกกฤติได้ราบาฎหารีย์ แต่พอนำมาบังคับใช้เป็นกฎได้สักพัก การมา อยู่พร้อมหน้าพร้อมตากันแต่ปราศจากความพร้อมใจกันล้วนทั่วกลายเป็นสิ่งที่ต้องประนีประนอม”

“คนไทยไม่มีทักษะในการประนีประนอม ไม่เหมือนชาวตะวันตก ธรรมชาติของ เขาเกิดมาก็ต้องประนีประนอมกับสิ่งแวดล้อมของเขาแล้ว สังคมเขาตัวใครตัวมัน เขาเห็นแก่คนอื่น เพื่อตัวเองทั้งนั้น ฤดูหนาว อากาศหนาว ต้องกักตุนอาหาร ต้องตัดฟันให้เพียงพอ ไม่เช่นนั้นหนาว หนาว ไม่มีไฟ ไม่มีอาหารกิน ตายสถานเดียว การอดตายเป็นเรื่องจริงในสังคมตะวันตก ปลุกพืชผัก ก็ ใช่ว่าจะขึ้นง่าย ๆ เหมือนประเทศไทย กล้วยจะขึ้น กล้วยจะสุก กล้วยจะเอามากินได้ใช้เวลาไม่นาน การ แบ่งปันเกิดขึ้นได้ยากกว่า เรื่องการขอแรงมาลงแขกเป็นไปไม่ได้ หากมากันมากคนจะเปลือง ไม่ เหลือไว้ให้น้ำหนาว ดินฟ้าอากาศมันไม่เอื้อ ไหนจะสงคราม บางสงครามเป็นร้อยสองร้อยปี หนาวก็ หนาว กันดารก็กันดาร สามีก็ตาย ลูกชายก็ไปรบอีก แม้มักถูกเผาทั้งเป็นถูกหว่านเป็นแม่เมด ไหนจะ ภัยพิบัติที่พวกชนชั้นปกครองเรียกเก็บ เพราะฉะนั้นการแบ่งปันอาหารจึงเกิดขึ้นได้ยาก ไม่มีทาง เมื่อไม่ได้ ก็ต้องประนีประนอมทำใจ ชนระดับล่างจึงทำใจเก่ง เขาสามารถทนอยู่กับการบีบคั้นได้ นาน ต้องยอมรับว่าพวกเขาชำนาญกว่าเรา”

“แต่การพร้อมใจกันทำพร้อมใจกันเลิกนั้นเราชำนาญกว่าชาติตะวันตก มันคือวิถี ชีวิตของเรา มันคือวัฒนธรรมที่เราคุ้นเคยเป็นอย่างดี มันคือเอกลักษณ์ของคนไทยด้วยซ้ำ ชาวตะวันตกถ้าจะมาทำก็ได้ ดีแน่ ๆ เพราะเขาประนีประนอมเก่ง แต่ไม่จริงใจ ไม่เหมือนคนไทย ที่อยู่ในวิญญาน ขอให้บอกเถอะจะสร้างศาลาการเปรียญใหม่ ไม่บอกบุญกันอาจโกรธเคืองกันได้ เป้าหมายไม่ได้อยู่ที่ศาลา มันอยู่ที่ความพร้อมใจกันทำมากกว่า แล้วพอเห็นศาลาที่พร้อมใจกันสร้าง จนเสร็จ มันก็ชวนให้นึกย้อนไปถึงความสุขในวันที่มาร่วมกันสร้าง มันจารึกเข้าไปในใจที่เป็น นามธรรมยิ่งกว่าตัววัตถุเสียอีก และการพร้อมใจกันทำพร้อมใจกันเลิกก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เรา มีเอกราชอยู่ถึงทุกวันนี้”

“จะมีรัฐบาลไหนที่มองเห็นความสำคัญข้อนี้ จะมีใครคิดจัดตั้งองค์กรเพื่อการรณรงค์ให้คนพร้อมใจกันทำพร้อมใจกันเลิกหรือไม่ จะมีหน่วยงานไหนที่จะทำเป็นตัวอย่าง ชุมชนไหนอาสาเข้าไปทดลองทำบ้าง คำถามเหล่านี้คงไม่มีคำตอบแน่ เพราะเราเสียเอกราชทางใจไปแล้ว เราไม่รู้ด้วยซ้ำว่า มันทำง่าย แค่ทำให้ใจได้ก็แล้ว สำหรับคนไทยไม่มีอะไรง่ายกว่านี้แล้ว เจียวใจ! กระทั่งยากกว่าเสียอีก เราทุกคนมีความพร้อมอยู่ในชาติภูมิแล้ว เราไม่ต้องกลัวอดตาย ไม่มีอะไรต้องเสีย ไม่มีอะไรต้องสูญเสีย มีแต่ได้กับได้ ไม่ต้องพึ่งวัตถุ ไม่ต้องพึ่งสลัง หรือตัวแสดงแทน ทำได้ตั้งแต่สองคนขึ้นไป และที่สำคัญเห็นผลทันที ทำแล้วมีแต่เจริญกับเจริญ แต่ทำไมไม่ทำกัน แปลกแต่จริง มีทำเหมือนกันแต่เป็นเพียงแค่กิจกรรมย่อยหรือเพราะกระแสทางกระแสเท่านั้น ไม่มีใครยึดมั่นเป็นหน้าที่ที่ต้องทำเลย แปลกมาก”

“ไม่มีเหตุผลเลยที่คนไทยจะไม่หมั่นทำมัน คงจะเหลือแค่คนละครึกเช่นเคยที่มักทำอะไรเหกคอก แต่สำหรับเราแล้วมันจำเป็น จำเป็นสำหรับการดำรงอยู่ของเราเลยด้วยซ้ำ เอาแค่อ้อมก๊อไม่ต้องแสดงจริงหรือก็ ถ้าไม่พร้อมใจมาอ้อม มันก็อ้อมไม่ออกแล้ว ความเสื่อมมาเกาะประตู่โรงละครให้เห็นเลย ยิ่งถ้าต้องแสดงจริงแล้วดันไม่พร้อมใจด้วยเหตุอะไรแล้วแต่ รอบนั้น นรก ความอาเพศ อาบัติ ตามมาที่โรงละครแน่นอน”

“การพร้อมใจกันทำพร้อมใจกันเลิกก็สามารถเป็นเครื่องกรองที่ดี โดยไม่ต้องกระทำการใด ๆ เลย มันยังถึงกันได้หมดถ้าทำต่อเนื่องกันมาสักระยะแล้วมันกรองคนได้ด้วย อย่างแรกก็คือกรองว่าคนคนนั้นพร้อมกับวิธีนี้หรือยัง คือพร้อมที่จะมาพร้อมใจกันอย่างต่อเนื่องหรือยัง ไม่นานหรอกมันก็จะปรากฏออกมาให้เห็น ยิ่งเราคนละครึกที่ศึกษาเรื่องความเป็นคนด้วยแล้ว เห็นง่าย ใครที่มองไม่ค่อยเห็นก็คือพวกที่ยังไม่ถึงซึ่งฝีมือหรือกำลังประนีประนอมอยู่นั่นเอง แล้ว การกรองก็จะจัดการตัวมันเอง ขอเพียงแค่ให้มาพร้อมใจกันทำพร้อมใจกันเลิกอยู่ประจำก็ เป็นไปได้ที่พวกประนีประนอมยังมีแรงประนีประนอมอยู่ และทำได้เนียนเสียด้วย การพร้อมใจกันทำพร้อมใจกันเลิก จึงต้องเป็นไปด้วยจิตอาสาจริง ๆ การยกเลิกเงินเดือนก็เป็นอีกก้าวอย่างแห่งความจริงใจ มันก็จะกรองตัวเองได้ละเอียดขึ้น คือให้เราพร้อมใจกันไม่รับเงินเดือนจริง ๆ ไอ้คนที่ยังเนียนอยู่ก็ต้องจริงใจที่จะมาร่วมพร้อมใจกันทำและพร้อมใจกันเลิกด้วยตัวเอง ไม่งั้นสิ่งที่อยู่ในใจ ลึก ๆ จะก่อปัญหา คนเราถ้าไม่จริงใจกับตัวเองในการดำรงชีวิตอยู่นั้นมันทรามานมาก มันคือการตกนรกทั้งเป็น มีอยู่ทางเดียวคือจริงใจกับมันให้ได้หรือไม่ก็กรองตัวเองออกไป”

“จะเห็นได้ว่าการจัดการที่ดีที่สุดคือไม่ต้องจัดการ มันจัดการตัวมันเอง สำคัญอยู่ที่ผู้อาวุโสจะยืนหยัดกับมันให้ได้ นี่คือภาพจำลองของสังคมที่ยังต้องมีผู้นำพร้อมใจกันทำพร้อมใจกันเลิก คือการปกครองที่ได้ผลที่สุด แต่ผู้อาวุโสทำตัวเป็นตัวอย่าง แล้วต้องยืนกรานทำกิจต่าง ๆ อย่างพร้อมใจกันเท่านั้น ไม่พร้อมไม่ทำ และไม่ขึ้นอยู่กับเงินเดือนและสิ่งตอบแทนด้วย ไม่ได้

ยากเย็นอะไรเลยสำหรับคนไทย ตัวภาษาก็ได้ความกินใจกว่าภาษาอื่น ๆ มีความได้เปรียบหลายด้าน”

“อย่างไรเสียมันต้องเหลือคนที่พร้อมใจจริง ๆ รับรองได้ มรดกใหม่ยังเหลือเป็นสิบ และพร้อมจะขยายพันธุ์ต่อไป การขยายวิถีก็เป็นไปอย่างชัดเจนกว่าเดิมหลายเท่า แม้การไม่ต้องมาพร้อมใจกันทำกิจ เราก็พร้อมใจกันเลิก ใครจะไปพร้อมใจกันขยายพันธุ์ให้เห็นกันซึ่ง ๆ หน้าได้เล่า มันก็คือการพร้อมใจกันเลิก มันคือการจัดการกับเวลากับโลกส่วนรวมและโลกส่วนตัวอย่างเป็นธรรมชาติที่สุด ยังไงเราก็ต้องมีโลกส่วนตัว เรายังไม่หลุดพ้นกันง่าย ๆ หรือยกแต่เป้าหมายสูงสุดคือหลุดพ้นจากการมีโลกส่วนตัว แม้แต่การมีโลกส่วนตัวก็ต้องพร้อมใจกันมี ซึ่งค่าเท่ากับ ไม่มีนั่นแหละ เพราะโลกส่วนตัวจริง ๆ เป็นโลกที่ไม่จริงใจ การที่จะมาจริงใจที่ให้มีโลกส่วนตัวกันจึงเป็นไปได้ เพราะฉะนั้นการพร้อมใจกันมีโลกส่วนตัวก็กลายเป็นเรื่องของส่วนรวมที่มีเหตุผลที่สุด และยังจะเคารพความเป็นส่วนตัวกันอย่างจริงใจได้ด้วย”

“อย่างน้อยนี่ก็เป็นความรู้ที่สำคัญ แม้จะยังทำอะไรไม่ได้ กว่าอภิธานิธรรม 7 จะมีความหมายอย่างลึกซึ้งได้ ก็ต้องรอให้ประสบการณ์เกิดขึ้นก่อนจริง ๆ มรดกใหม่ตอนแรก ก็รู้แบบ งู ๆ ปลา ๆ การหาทางกวีภักดีในครั้งนั้นก็เพราะจวนตัวแล้ว ก็ลองคว้ามายาปฏิบัติเล่น ๆ แต่ทำที่เป็นจริงจัง ว่าไปแล้วจะไปคว้ามาวิชัยกวีภักดีมาจากหนังสือคู่มือพัฒนาตนเอง หรือที่เรียกกันว่า How to ที่หาซื้อได้ง่าย ๆ ที่ไหนก็ได้ แต่มันก็ไม่เหมือนกับการเผชิญปัญหาด้วยตนเอง”

“ต้องยอมรับว่าที่เลือกก็เพราะความชอบไม่ชอบ โดยไม่มีเหตุผลลึกซึ้งอะไรมารองรับเลย เหมือนกับชอบภาพเขียนของศิลปินคนไหน มากกว่าคนนั้น โดยสาธยายไม่ได้หรือว่าเพราะอะไร ไม่ได้มีความรู้อะไรกับมันมากมายเลย อีกประการก็เพราะชื่อนี้เรียกยาก อะ ปะ ริ หานิ ยะ ธรรม พอเอามาพูดมันดึงความสนใจจากหมู่คณะได้ แลดูดีก็เท่านั้น”

“ความไม่พร้อมใจกันทำไม่พร้อมใจกันเลิกมันเป็นอย่างไร สามารถใช้สติมองชาติบ้านเมืองเรา สังคมเราทุกวันนี้ว่าเป็นอย่างไร นี่ละคือสังคมที่แทบจะปราศจากความพร้อมใจกันทำพร้อมใจกันเลิก มันสามารถเอาละครออกจากวัฒนธรรมประจำชาติได้โดยไม่รู้สึกละเลย เพราะการมาดูละครต้องอาศัยการพร้อมใจ มันต้องทำลายโลกส่วนรวมเพื่อทำและดูละคร เพราะถ้าขึ้นมีละครดูกันมาก ๆ การสร้างโลกส่วนตัวก็จะยากขึ้น”

เราอยู่กับวัฒนธรรมการแยกส่วน เจ็บแขนไปหาหมอเท้าไม่ได้ เป็นนักดนตรีไม่ต้องแสดง งานอุตสาหกรรมแบบเหมาโหล หน้าที่ใครหน้าที่มัน ของใครของมันแยกเป็นส่วน ๆ ยิ่งแยกย่อยยิ่งบริหารง่าย ยิ่งแยกย่อยยิ่งมีโอกาสมีโลกส่วนตัวมากขึ้น ทุกอย่างมันเป็นเรื่องของ การสร้างโลกส่วนตัวให้เพิ่มขึ้น ๆ และหนาขึ้น ๆ จนเป็นความเคยชินในระบบความคิดของชาวบ้าน ทุกวันนี้ใครไม่มีโลกส่วนตัวคือคนบ้า โลกอินเทอร์เน็ตเจตนาแรก ๆ ก็เพื่อโลกส่วนรวม แต่ใครจะ

ไปคาดถึงว่าจะมี คลิป (Clip) ส่วนตัว เพื่อโลกส่วนรวมของทุกคนแพร่หลายสร้างความหายนะให้
ได้เห็นกันเช่นนี้ อินเทอร์เน็ตจึงเป็นโลกส่วนตัวไปโดยปริยาย สามารถหมกอยู่กับมันเป็นนานสอง
นานข้ามวันข้ามคืน

ชนประคัลภ์ จันทรเรือง อธิบายเพิ่มเติมว่า (สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2555)

“คนมีปัญหาหรือทั้งร้อยคือคนที่ในโลกส่วนตัว จะเห็นได้ว่าสมรรถนะของระบบ
โลกส่วนตัวนี้ อยู่ที่ความพร้อมเพรียง และมีผลต่อโอกาสและอนาคตของแต่ละคนที่มีโลกส่วนตัว
หาได้ขึ้นอยู่กับความพร้อมใจ ที่มีผลต่อความเจริญของส่วนรวมฝ่ายเดียว ความพร้อมใจไม่จำเป็น
โลกส่วนตัวก็คือการไม่พร้อมใจกันทำไม่พร้อมใจกันเล็ก มันก็คือความเสื่อมฝ่ายเดียว ทุกระบบ
ขององค์กรมีไว้เพื่อความพร้อมเพรียง แม้บางองค์กรจะให้พนักงานออกมาร้องเพลงประจำองค์กร
ก่อน แต่ไม่แน่ใจว่าถ้าเงินเดือนมาให้พนักงานจะร้องกันไหม ความพร้อมเพรียงถ้าทำได้ก็ถือว่า
ฤทธิ์เหมือนกัน แล้วก็มีไม่กี่ตัว แต่ก็มีไว้เพื่อให้คน โง่ ๆ หลงเชื่อพวกคน โง่นี้มีเยอะ การทำให้คน
ฉลาดขึ้นจึงเป็นเรื่องสวนทางกับความต้องการของระบบ คนฉลาดหลอกยาก เพราะฉะนั้นพวกที่
พร้อมใจกันทำพร้อม ใจกันเล็กจึงเป็นปัญหา ผู้พวกที่ไม่พร้อมใจกันทำไม่พร้อมใจกันเล็กไม่ได้
กล่อมง่ายกว่า (ชนประคัลภ์ จันทรเรือง, สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2555)

ครูช่าง เชื่อมโยงเข้ากับการดำเนินกิจการของคณะละครมรดกใหม่และบ้านเรียน
มรดกใหม่ในปัจจุบันดังนี้

“มรดกใหม่วันนี้ก่อนช่างจะรู้เท่าทัน เราต่างฝันถึงโลกละครในวันข้างหน้ากัน
ทุกคน เราจึงต้องแห้วที่ผลทำที่เหตุ สิ่งที่ทำบางอย่างของเรา พวกที่เพิ่งหลุดมาจากโลกส่วนตัวจะ
ซื่อ ไร้หาทางออกจากที่นี้ไม่ทัน แทบจะทุกคนสังเกตได้จากนักศึกษาฝึกงานที่อยู่ไม่รอดกัน
เพิ่มขึ้น ๆ บางคนเล่าอยู่ที่ทางเข้าก็รีบกลับแล้วไม่ใช่แก่นักศึกษาฝึกงาน ครูในระบบที่มารับการ
อบรมจากเราก็คือ ไม่น่าเชื่อ! พอเห็นบรรยากาศยังไม่ทันได้สัมผัสอะไรก็เรียกแท็กซี่กลับกันแล้ว
สำหรับพวกเขาแล้วที่นี้คือ โรงพยาบาลบ้า แต่สำหรับพวกที่ทนอยู่ได้เกินหนึ่งวัน แสวงเงินแสวงทอง
ของความเข้าใจเริ่มปรากฏ ความเห็นแก่ตัวลดน้อยลง เริ่มมองเราในฐานะที่เราเป็นจริง ๆ แล้วถ้า
อยู่เกินสองวันสองคืน พอเริ่มเช้าวันที่สามถ้ายังไม่เขมย้ม ก็แสดงว่าเป็นโรคทางจิต เฉะบุญยังไม่
มีกรณีนี้เกิดขึ้น เพราะทุกคน ร้อยเปอร์เซ็นต์ แสบปี่ แล้วพอถึงวาระที่ต้องจากลา น้ำตาไหลพราก ๆ
ห้วงหาอาลัยกันเป็นระวิง ไม่อยากกลับกันเป็นแถว เห็นหรือไม่ว่า ไม่ใช่เรื่องยาก การพร้อมใจกัน
ทำพร้อมใจกันเล็ก ใช้เวลาแค่สองวันก็เพียงพอ มันอยู่ในสันดานเราคนไทยทุกคน”

“การกำจัดโลกส่วนตัวของคนยุคใหม่เป็นสิ่งที่ต้องทำอย่างเร่งด่วน อย่างแรกคือ
เขาไม่รู้ ไม่ยอมรับว่าตัวเองมีโลกส่วนตัว และการที่จะทำให้เขารับรู้ตรงนี้ได้ต้องอาศัยเวลาที่
เหมาะสม สถานที่ที่เหมาะสม อาการที่เหมาะสม สภาวะที่เหมาะสม ซึ่งนับวัน สิ่งที่เหมาะสม

เหล่านี้สร้างยากขึ้นทุกที อยากจะบอกว่าแทบจะพูดกันไม่รู้เรื่องกันแล้ว มรดกใหม่จึงไม่รอช้าในการสร้างโลกของเราเองแบบพึ่งตัวเอง ไม่ต้องไปขึ้นอยู่กับใคร หรือปัจจัยใด ๆ จากที่อื่นทั้งสิ้น เพราะเมื่อก่อนเราก็กองหวั่งและพึ่งจากปัจจัยภายนอกทั้ง ๆ ที่พระพุทธเจ้าสอนให้พึ่งตนเองมาตั้งแต่ไหนแต่ไร หลายครั้งที่เรากองหวั่ง และสาเหตุของการกองหวั่งเป็นเพราะ เราไม่ได้ทำให้ทั้งองคาพยพของเรา พร้อมใจกันทำพร้อมใจกันเลิกจริง ๆ สุดท้ายก็เหลือแต่วิธีทำให้พร้อมใจกันทำพร้อมใจกันเลิกได้จริง ๆ แม้จะต้องบังคับก็อาจต้องทำ ยิ่งองค์กรใดมีอำนาจทำได้ก็ยิ่งทำง่าย สำคัญที่ผู้อาวุโส ใครคือผู้อาวุโสก็ต้องทำเป็นตัวอย่าง หากเห็นว่ามันสำคัญ กฎกติกาข้อบังคับก็ค่อยเป็นค่อยไปก็ได้ เอาอย่างพระพุทธเจ้า คือ รอให้เห็นปัญหาเสียก่อนค่อยมีกฎ เป็นศีลให้ปฏิบัติกันไปเลย เริ่มตั้งแต่การสะสมวัตถุ มากน้อยต้องพร้อมใจกัน ยิ่งน้อยยิ่งดีจะได้มีโลกส่วนตัวน้อย ใครมีเยอะโอกาสมีโลกส่วนตัวมากก็จะเป็นไปเอง เอาเรื่องนอกตัวมาจัดการเสียก่อน” (คณะกรรมกรมรดกใหม่, 2555)

1. จัดการกับข่าวของเครื่องใช้ มีให้น้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพราะถ้ามีมากเวลาที่ต้องไปวนวากับข่าวของก็จะมากซึ่งก็คือการบำรุงโลกส่วนตัว แล้วจะเอาเวลาที่ไหนไปสร้างโลกส่วนรวม อันไหนที่บริจาคให้ส่วนรวมได้ก็อย่าอึด ถังยังถังเล็กให้แอบเอากลับไป
2. เรื่องการกิน พร้อมกันกินให้ได้จริง ๆ เพราะวัฒนธรรมการกินของไทยคือสังคัม เราจะเอาอาหารมาแบ่งปันกัน ใครมีผักมีปลา ก็เอามาลงขันร่วมกันกินเพราะบ้านเราของกินเหลือเฟือ เวลาไม่มีกิน ก็ไม่มีกินด้วยกัน ขจัดอาหารส่วนตัวเช่นขนม เครื่องดื่มทั้งหลาย ถ้าจับได้ว่าใครแอบมีแอบสะสมมีโทษอาบัติปราชิกันไป
3. ตื่นนอนพร้อมกัน เข้านอนแล้วแต่ โดยธรรมชาติแล้วรุ่งอรุณทัยเป็นเวลาที่สวยงามที่สุดของวัน เหยียบน้ำค้างบนยอดหญ้าให้ได้ทุกเช้า จะดีมาก อันนี้ไม่ได้บังคับ แต่ก็แล้วแต่ว่าจะตกลงกันอย่างไร ของพระท่านมีวัตรปฏิบัติอยู่แล้ว ต้องบิณฑบาต ต้องอะไรต่ออะไรชัดเจนว่าออกจากวัดแล้วเข้าวัดเวลาใด เป็นขนบทำตามกันมานาน หมู่คณะใครจะสร้างขนบของตัวเองก็แล้วแต่ ส่วนเรื่องเข้านอนน่าจะให้เป็นเวลาทบทวนเอง นอนดึกก็ตื่นสายรู้กันอยู่แล้ว
4. ประชุมกันให้บ่อย ยิ่งบ่อยยิ่งดี แล้วประชุมเมื่อ พร้อมเพรียงกันทั้งกายและใจ ขาดใครไม่ได้แม้แต่คนเดียว สร้างพิธีกรรมขึ้นมาจากตรงนี้เลยก็ได้ ถือปฏิบัติกันให้หลัง ยิ่งเป็นเรื่องของละครแล้วข้อนี้ยิ่งสำคัญมาก ๆ เพราะการซ้อมก็ต้องพร้อมกันจริง ๆ ยิ่งตอนเล่นยิ่งต้องเป็นหนึ่งเดียวกันให้ได้
5. แบ่งเวลาให้ชัดเจน จัดกิจกรรมให้เหมาะสม สรรคนให้เหมาะกับกิจ เวลาไหนจะแยก เวลาไหนจะรวม เวลาไหนพัก เวลาไหนแยกย่อย เวลาไหนจะเหมือน เวลาไหนจะต่างวางแผนแต่ละวันเลย ยิ่งละเอียดยิ่งดี

6. ประกาศวิธีให้โลกประจักษ์ ถ้าไม่รู้จะไปประกาศให้ใคร ก็ให้บอกตนเอง
 เล่าให้ชาวคณะฟังกันเอง เล่าถึงประสบการณ์ของการพร้อมใจกันทำพร้อมใจกันเลิก ว่า ดี เลว
 อย่างไร ปัญหาคืออะไร ในรูปแบบต่าง ๆ ถกกันให้ได้วิธีที่ประณีตยิ่ง ๆ ขึ้นไป ให้โลกรู้เป็นระยะ ๆ
 ข้อนี้คือ จิตอาสา นั่นเอง คือการกระทำที่ไม่ต้องทำ

เมื่อถามว่า “ทำไมต้องเป็นหนึ่งเดียว” ครูช่าง (ชนประคัลภ์ จันทร์เรือง, สัมภาษณ์,
 20 กันยายน 2555) กล่าวว่า

“ละครมีไว้เพื่อให้คนเข้าถึง เช่นเดียวกันกับการศึกษามีไว้เพื่อให้คนเข้าถึง
 ในเมื่อการศึกษาต้องทำให้เด็กนักเรียนเข้าถึง ความเป็นหนึ่งเดียวจึงสำคัญมาก แต่หากเรามองดูให้
 ดี ๆ เกือบทุกโรงเรียนมีหอประชุม แต่ใช้หรือไม่ว่าเราใช้หอประชุมประชุมไม่รู้เรื่อง เสียงก้อง
 บ้าง ร้อนบ้าง เสียงกระจายบ้าง พูดังงี้ก็ฟังไม่รู้เรื่อง นี่ไม่ต้องพูดถึงว่านักเรียนไม่ฟังในสิ่งที่ครูพูด
 อีกด้วย แม้ว่าครูจะใช้ไมโครโฟนก็ตาม”

เมื่อเป็นดังนี้คณะละครมรดกใหม่และบ้านเรียนมรดกใหม่จึงพยายามรณรงค์ให้
 เด็กนักเรียนฟัง (ไม่ใช่แค่ได้ยิน) สิ่งที่เราพูดจริง ๆ ด้วยวิธีการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น การ ไม่ใช่
 ไมโครโฟน การไม่อนุญาตให้ลูกเข้าลูกออกการไม่ให้เด็กคุยกันจนรบกวนผู้อื่น การย้ำถึงความสำคัญ
 ของความเงียบ การให้เกียรตินักแสดง รอบแล้วรอบเล่าที่คณะละครมรดกใหม่บอกเด็ก ๆ ทุก
 โรงเรียนที่ไปตระเวนเล่นละครมาทั่วประเทศ ทั้งหมดทั้งมวลนี้ก็เพื่อความเป็นหนึ่งเดียวกันนั่นเอง
 และผลของมันก็คือเมื่อเป็นหนึ่งเดียวแล้วสิ่งที่บอกมันจะมีพลังมหาศาล (คณะละครมรดกใหม่,
 2555)

ทำแล้วทำเล่าจนทำได้

ปรัชญาข้อที่ 2 ทำแล้วทำเล่าจนทำได้

คณะละครมรดกใหม่ได้อธิบายถึงวิธีการศึกษาผ่านปรัชญานี้ไว้ว่า การศึกษาขั้นสุด
 ยอด ที่จะพาไปสู่ความรู้อย่างแน่น ต้องเป็นการศึกษาระดับภavanaหรือปัญญาจากภavanaปัญญาขั้น
 นี้เป็นปัญญาที่โน้มไปสู่ความรู้ที่ยั่งยืน และที่สุดคือความรู้แจ้งนั่นเอง พระท่านบอกไว้นานแล้ว
 (คณะละครมรดกใหม่, 2555)

“ความรู้ที่เกิดจากการภavana เป็นความรู้ที่อยู่กับเรานานที่สุด พระท่านแบ่งปัญญา
 ออกเป็นสามระดับ ระดับแรกคือ สุตะปัญญา ปัญญาที่เกิดจากการได้ยินได้ฟัง ได้เห็น ได้สัมผัส
 ปัญญาระดับนี้อยู่กับเราไม่นาน อยู่ประเดี๋ยวประด๋าว ไม่นานก็ลืม อย่างพวกข่าวสารบ้านเมือง ที่เรา
 ได้ยินได้ฟัง วันสองวันเราก็ลืมแล้วว่าอะไรเป็นอะไร คล้ายเสียงนกเสียงกาที่ได้ยิน บางทีก็จำได้ว่า
 ได้ยินแต่จำไม่ได้ว่าได้ยินตอนไหน เป็นนกชนิดไหน พันธุ์อะไรก็ไม่รู้”

“ระดับต่อไปคือ จินตปัญญา คือความรู้ที่ได้ใกล้ชิดกับเราในระดับหนึ่ง ละเอียดกับมันพอสมควร หรือพูดง่าย ๆ คือได้มีกระบวนการพิจารณาคิดนึกไตร่ตรองบ้างแล้ว มีประสบการณ์ร่วมกับมันบ้างแล้วมาระยะหนึ่ง ระดับนี้อยู่ได้นานหน่อย”

“แต่ระดับสุดท้ายคือภาวณาปัญญา ความรู้ระดับนี้อยู่นานที่สุด แทบจะฝังอยู่กับเราชั่วนิรันดร์ เหมือนสูตรคูณที่หัดท่องแต่เด็กจนแก่จะเข้าโลงอยู่แล้ว ถ้าความจำเสื่อมไปเสียก่อนก็ไม่มีความลืมได้แน่ ๆ เพราะเราท่องกันมาแต่เด็ก ๆ ท่องแล้วท่องเล่าทำแล้วทำเล่าจนขึ้นใจ”

ครูช่างได้อธิบายถึงเปรียบเทียบถึงการ “ทำแล้วทำเล่าจนทำได้” ไว้อย่างชัดเจนและเข้าใจได้ง่ายโดยให้เหตุผลถึงสาเหตุที่ต้องใช้ปรัชญานี้ดังนี้

“ชาวมรดกใหม่ถือข้อนี้เป็นปรัชญาสำคัญของเรชาวคณะเลยทีเดียว และเป็นรูปธรรมที่จับต้องได้ คือถ้าจะถามว่าอะไรคือมรดกใหม่ คำตอบก็คือการทำแล้วทำเล่าจนทำได้คือการสำคัญที่บ่งบอก ถ้าเป็นชาวมรดกใหม่จริงต้องเดินเข้ามาซ้อม มาฝึกทักษะการแสดง ทุกวันและทำเป็นครั้งแรกก่อนอะไรทั้งหมด ทว่าเดินเข้านั้น ต้องเดินก่อนพระอาทิตย์ขึ้นด้วย ทำแล้วทำเล่าจนสว่างคาตา เสมือนปัญญาที่ค่อย ๆ ชัด ค่อย ๆ รู้ จากความโง่หรือความมีดบอดนั่นเอง”

“การฝึกทักษะการแสดงก็ไม่มีอะไรยากไปกว่า ซ้อมบทที่เล่นได้อยู่แล้วก็ได้ หรือซ้อมบทที่ยังไม่แม่นให้แม่นขึ้น ก็ได้ หรือซ้อมบทที่เล่นไม่ได้เลยให้เล่นได้เสียที ก็ได้ จะซ้อมเป็นกลุ่มหรือเดี่ยวก็ได้ แต่การทำอะไรเป็นกลุ่มเป็นก้อนมันได้พลังดี คำว่าทักษะการแสดงนั้นหมายรวมไปถึงทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นดนตรี นาฏกรรม จิตรกรรม หรือการเขียนบทอะไรที่ทำแล้วเกิดทักษะถือว่าใช้ได้ทั้งนั้น”

“จะเห็นได้ว่าเราฝึกทักษะไปทำไม ก็เพื่อเอาไปเล่นให้คนอื่นดู เพื่อให้เขาเข้าถึงสิ่งที่เราต้องการบอก ผ่านทักษะรูปแบบที่เราฝึกฝนอยู่ทุกวัน เพราะฉะนั้นการทำได้จากการทำแล้วทำเล่า ก็คือการยังประโยชน์ของตนเองให้สมบูรณ์ การปิดกวดทำเวอร์ก็การยังประโยชน์ของผู้อื่นที่เป็นรูปธรรมที่ต้องทำต่อเนื่องกันไปเลย”

“เพราะในระหว่างที่ยังประโยชน์เพื่อผู้อื่นอยู่นั้น เราจะได้มีเวลาทบทวน ขบคิดวางแผนกับทักษะที่เราทำได้หรือที่ยังทำไม่ได้อยู่เสมอ อย่างน้อยก็พิจารณาจากการทำแล้วทำเล่าเมื่อสักครู่นี้ที่เพิ่งทำไป สิ่งที่ทำมาให้ขึ้นมาเป็นจินตปัญญาเสียจากการปิดกวดทำเวอร์ แล้วจะได้มาช่วยต่อให้มันขึ้นใจเป็นภาวณาปัญญาไปเสียในที่สุด”

“นี่คือเจตนาของการทำเวอร์ต่อจากการทำแล้วทำเล่า ไม่ใช่ให้ไปคิดเรื่องอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง ถ้ายังคิดเรื่องอื่นอยู่ก็แสดงว่ายังไม่ใช้ภาวณาปัญญาแน่ มันเป็นหน้าที่ต่อตนเองและต่อผู้อื่นที่ไม่ควรแยกออกจากกัน และการทำแล้วทำเล่าจนทำได้เพื่อผู้อื่นให้ได้ ก็ต้องฝึกฝนอยู่เสมอและจำเป็นยิ่งกว่าทำแล้วทำเล่าเพื่อตนเองด้วยซ้ำ”

“เพราะว่าเรามักจะหลงยึดมั่นในความสามารถของเรา จนทำให้เราหูดามืดบอด หลงใหลได้ปลื้มกับความมหัศจรรย์ที่เราทำได้ จนฟุ้งไปหมด ทำให้เราเสกความรู้สึกของผู้อื่น โดยไม่รู้ตัว จนไม่พามาที่ปัญญาให้เห็นความโง่ของตัวเอง มันก็คือความประมาท ก้าว่างแห่งความเสื่อมก็ครอบงำเราโดยปริยาย ก็เราเสกมันเข้าไปแล้วถ้าไม่มีสติมาคอยจุด หรือคอยคบน้ำเราให้ตระหนัก มีหวังถอนตัวไม่ขึ้นแน่ การทำแล้วทำเล่าพร้อมทั้งการทำเวรทำความสะอาดอยู่เสมอ นั่นคือการตั้งสติให้รู้ที่ไปที่ไปให้ไม่ลืมหลงว่าสิ่งที่เราทำอยู่นั้นมีคนอื่นเป็นเป้าหมาย”

“หรือแม้เราไม่รู้ว่ามีสติตรงไหนการตัดสินใจมาทำแล้วทำเล่าก็เป็นการจัดแบ่งให้เราจัดขึ้นในความสามารถของเรา จะได้รู้เสียทีว่าไอ้ที่เราคิดว่าดีแล้วแท้จริงยังไม่ดีพอหรือค้นพบปัญหาที่แท้จริงของเราเสียที เราจะได้จัดการกับมันได้ ไม่ใช่ปล่อยให้คาอยู่เช่นนั้น เรื่องปล่อยให้มันคาอยู่อย่างนั้น หรือการเพิกเฉยกับมันเป็นเรื่องใหญ่มาก ๆ หรือเป็นศัตรูของสติปัญญาด้วยซ้ำ”

“ถ้าไม่รู้แล้ว ปล่อยคา ปล่อยให้ภัยได้ แต่ถ้ารู้ทั้งรู้ว่าเรามีปัญหาคืออะไรแล้ว ก็กล่อมเกลี้ยงแสดงให้ผ่านไปแล้วครั้ง แล้วก็ยังปล่อยให้มันเป็นปัญหาย่อยอย่างนั้นต่อไป นี่คือนิพพาน นี่ละคือความเพิกเฉย ที่ไม่ใช่วิถีที่พึงปรารถนา เป็นสิ่งที่น่ารังเกียจอย่างยิ่ง เราต้องรีบแก้ไขจัดการกับมันทันที มันคือการทำแล้วทำเล่าจนทำได้ มันคือการพัฒนา จุดสำคัญคือความต่อเนื่อง ถ้ามั่นต่อเนื่องมันคือการพัฒนาที่ยั่งยืน”

“กล่าวกันว่า คนเราใช้เวลาเฉลี่ยสิบสองวันเท่านั้นในการทำได้ เช่นถ้าตื่นเช้า ต่อเนื่องกันได้ถึงยี่สิบสองวัน วันที่ยี่สิบสามจะทำไฉน จะสามารถตื่นเช้าได้ด้วยธรรมชาติของเราเองเลย โดยไม่ต้องพึ่งวัตถุใด ๆ มาเป็นเครื่องหนุนแรง เรื่องอื่นก็เหมือนกัน ถ้าทำอย่างต่อเนื่องไม่เกิน ยี่สิบสองวันย่อมทำได้เองแน่ ๆ เพราะฉะนั้นบทที่ซ้อมอยู่ซ้อมใช้เวลาไม่เกินยี่สิบสองวันก็สามารถเข้าเนื้อ ทำในสิ่งที่ตั้งใจไว้แต่แรกว่าจะได้อะไรจากมันได้ ถ้าเกินกว่านั้นแสดงว่ามีอะไรผิดพลาดแน่ ต้องเป็นโรคร้ายอะไรสักอย่าง หรือไม่ก็มีพยาธิขึ้นสมองไม่รู้ตัว เพราะในยี่สิบสองวันนี้เขาเพื่อความผิดพลาดไว้ให้ด้วยแล้ว”

“นักแสดงมีหน้าที่ที่ต้องพร้อมอยู่เสมอในทุกสถานการณ์จะอ้างว่าเล่นไม่ได้มันไม่ควร ส่วนจะเล่นหรือไม่เล่นเป็นอีกประเด็นแต่ไม่ใช่ไม่เล่นเพราะเล่นไม่ได้ โอกาสของคนดูที่จะเข้าถึงเรื่องราวของเราได้นั้น ใช่ว่าจะมีมากมายอะไร ว่าไปแล้วโอกาสนี้เกิดขึ้นได้น้อยมากทีเดียว โดยเฉพาะในสังคมที่เราอยู่ทุกวันนี้ที่ วัตถุคือพระเจ้า โลกส่วนตัวเต็มไปหมด โอกาสที่เขา (คนดู) จะเปิดใจรับฟังเรา (นักแสดง) อย่างจริงจังช่างยากขึ้น ๆ เรื่อย ๆ แต่ถ้าเมื่อโอกาสมาถึง ซึ่งก็รู้ไม่ได้ด้วยว่าเวลาไหน หรือใครพร้อม ถ้าเรา (นักแสดง) ไม่พร้อม ก็เท่ากับเสียโอกาสที่มีค่าขึ้นไป อย่างน่าเสียดาย จะเห็นว่า บาบนั้นทำงาน บุญนั้นกว่าจะทำได้นั้นยากขนาดไหน การปล่อยโอกาสที่จะให้คนเข้าถึงสิ่งดีงามก็เป็นบาปแน่ ๆ อย่างไม่ต้องสงสัย คนบาปคือคนที่ไม่พร้อมนั่นเอง”

ครูช่างได้เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของปรัชญาข้อแรกที่ว่า “พร้อมใจกันทำพร้อมใจกันเลิก” กับปรัชญาข้อที่สองที่ว่า “ทำแล้วทำเล่าจนทำได้” ไว้ดังนี้

“การอยู่กันเป็นคณะ เป็นสำนัก เป็นศูนย์ เป็นกลุ่มก้อน เป็นบริษัท เป็นหุ้นส่วน หรืออะไรก็แล้วแต่ที่ต้องอยู่ร่วมกันจำเป็นต้องมีวัฒนธรรมหรือรูปแบบการอยู่ร่วมกัน มิฉะนั้น โกลาหลแน่ เพราะฉะนั้นเมื่อเราสามารถพร้อมใจกันทำพร้อมใจกันเลิกได้ สิ่งที่ต้องจากนั้นไม่มีอะไรดีไปกว่าการทำแล้วทำเล่าจนทำได้ จุดนี้เป็นตัวแปรสำคัญของอนาคตเลยทีเดียว”

“จะเห็นได้ว่าการพร้อมใจกันทำพร้อมใจกันเลิกเป็นปัจจัยสำคัญของการทำแล้วทำเล่า เพราะสิ่งนี้มีสิ่งนี้จึงมีตามมา แต่ถ้าจะถามย้อนกลับว่า ถ้าเราทำแล้วทำเล่าอยู่เป็นนิจุทุกคน ล้วนหมั่นทำแล้วทำเล่าจนทำได้ นั่น เราจะพร้อมใจกันทำพร้อมใจกันเลิกหรือไม่ คำตอบคือถ้าทำอย่างนั้น ได้จริงมันก็คือการพร้อมใจกันทำพร้อมใจกันเลิกอยู่ในตัวแล้วแถมจะทำให้ประณีตกว่าเดิมด้วยซ้ำ คำพูดจะน้อยลงแน่ ๆ การเข้าใจกันจะเพิ่มมากขึ้น ๆ ตามมา นอกเหนือจากทักษะส่วนตัวที่จะพิศดารขึ้นเป็นลำดับ”

“ว่าไปแล้วสองอย่างนี้เป็นองค์รวมกัน หรือเป็นเหตุเป็นผลให้กันและกัน และไม่ควรแยกออกจากกัน เพราะอย่างแรกเป็นไปเพื่อความเจริญ อย่างที่สองคือรูปธรรมของความเจริญ คือการหมั่นภาวนาในหน้าที่ของเรา แค่ว่าหน้าที่ของเรา ก็เป็นกุศลกรรมที่ยิ่งใหญ่แล้ว เพราะหน้าที่ของเราแท้จริงคือเพื่อผู้อื่น ข้อนี้เราลืมกันทุกทีไป ว่าหน้าที่เราคือการทำเพื่อผู้อื่น แม้แต่การเอาเงินเก็บสะสมไว้ ที่จริงเจตนาที่แท้จริงก็ต้องเพื่อผู้อื่นทั้งสิ้น เพราะเราเอาติดตัวไปตอนตายก็ไม่ได้ มันหนีไม่พ้นความจริงที่ว่า ทุกอย่างเป็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา” ครูช่าง ได้อธิบายถึงความสำคัญของปรัชญาข้อนี้กับการทำหน้าที่ในฐานะที่เป็นนักการละครว่ามีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันดังนี้

“การทำแล้วทำเล่าไปเพื่ออะไรก็จะชัดว่าเพื่อเอาทักษะที่พิศดารพันลึกที่เราฝึกจนแทบจะเป็นเทวดาไปโชว์รด สิ่งที่ต้องการจะบอกคุณ มันคือทำให้เรามี Need to Express ที่จริงใจขึ้น ลึกขึ้น ยากขึ้นเรื่อย ๆ ถ้าเราไม่มีทักษะในการเล่าเรื่องเลย เราก็จะไม่มี Need to Express ที่จะเล่าเลย เราก็จะไม่จริงใจกับมัน เราก็ไม่ประณีตกับมัน เราก็จะสั๊กแต่ว่าเล่าเป็นพิธีโดยไม่รู้ว่าเล่าไปทำไม อะไรคือที่มาที่ไป เพื่ออะไร อย่างไร ก็ไม่มีเหตุผลรองรับ มีคบบอดไปหมด”

“แต่ขอให้จำไว้ว่า ทักษะ เป็นตัวกำหนดความหมายของเรื่องราวที่จะเล่า ถ้าทักษะไม่มี ก็เล่าไม่เป็น ก็จบเห่ หมดสนุก ที่นี้ก็เหลือแต่ว่าจะอ้างอย่างไรไม่ให้เขาจับได้ว่าสิ่งที่ก๊ากนั้นคืออะไรตลอดเวลาที่ยังอยู่กับหมู่คณะ เพราะคนที่มีความทักษะจากการทำแล้วทำเล่าจนทำได้มันดูออก เพราะทักษะมีไว้ให้รู้จักความเป็นคน เพราะมันเป็นทักษะของคนไม่ใช่ของแมว มันต้องยอมเข้า

ใจความเป็นคนมากขึ้น คุณออกง่ายขึ้น โดยเฉพาะดูพวกที่ไม่มีทักษะนี้ง่ายมาก เห็นทะเลเลยทีเดียวนะ แล้วแกนั้นไม่พอ ยังสามารถ นำสิ่งที่จับได้ใส่ทันมาใช้ในเรื่องราวของเขาได้อีกต่างหาก”

“การห่อรัดสิ่งที่ต้องการจะบอกให้มันคมคายมีความหมายขึ้นก็จะค่อย ๆ เป็นแนวทางที่แจ่มชัดขึ้นเรื่อย ๆ ถ้าอดทนทำมาได้ถึงจุดนี้ได้ ขอบอกว่าการถอยหลังกลับเป็นไปได้ยาก การทำแล้วทำเล่าจนทำได้เป็นธรรมชาติที่ทำให้เรายั่งยืนกับสิ่งที่เราทำแถมยังทำยังพัฒนา มันก็คือการพัฒนาที่ยั่งยืนที่เป็นรูปธรรมที่สุด มันสามารถพามาสู่อุดมการณ์ที่ฝันไว้ หรือแม้จะไม่ได้ฝันไว้ก็ตามมันก็ทำให้เราเกิดอุดมการณ์ได้อย่างแท้จริง”

“การก้มหน้าก้มตาทำแล้วทำเล่าจนทำได้ จนเห็นฝั่ง จึงเป็นรูปธรรม หรือความหวังของละครในสถานะที่โลกกำลังเห็นแก่ตัวอย่างหนักเช่นทุกวันนี้ อย่างดีที่สุดกว่าการทำอย่างอื่น”

“มาถึงการทำแล้วทำเล่าเพื่อการเข้าถึง ซึ่งคือเรื่องสำคัญที่สุด ละครเป็นเรื่องของการเข้าถึงทั้งระบบ เป้าหมายสูงสุดคือให้คนดูเข้าถึงให้ได้ แต่ก่อนจะไปถึงตรงนั้น นักแสดงเองคือคนที่จำเป็นต้องเข้าไปถึงเสียก่อนคนดูเสียอีก การทำแล้วทำเล่าจนทำได้ คำว่าทำได้ ในที่นี้ ก็คือการเข้าถึงนั่นเอง มันย่อมเป็นเรื่องที่ไม่เกิดประโยชน์ที่จะให้คนที่เข้าไม่ถึงในสิ่งที่เราจะบอก ไปทำให้คนดูเข้าถึงให้ได้ มันจะเป็นไปได้อย่างไร หรือถ้าเป็นไปได้ก็เป็นสิ่งที่น่าสงสัยว่าบังเอิญหรือเปล่า เพราะเรื่องบังเอิญเป็นไปได้ แต่จะให้บังเอิญทุกครั้งเป็นไปได้ไม่ได้เด็ดขาด”

“เพราะฉะนั้นนักแสดงนั่นเองต้องเข้าถึงในสิ่งที่เขาจะบอกเสียก่อน เพราะแม้ว่าเมื่อนักแสดงเข้าถึงแล้ว ก็ไม่ได้หมายความว่าสามารถทำให้คนดูเข้าถึงตามได้ทันที โอกาสที่คนดูจะเข้าไม่ถึงจากคนที่ถึงแล้วก็เป็นไปได้สูง มิฉะนั้นพระอานนท์ก็บรรลุไปนานแล้วทั้งที่อยู่ใกล้ชิดกับพระพุทธเจ้าที่สุด แต่ถึงอย่างไรนักแสดงก็ต้องพร้อมไว้ก่อนแล้วต้องเข้าถึงในสิ่งที่ต้องการจะบอกให้ได้เสียก่อน คนดูจะเข้าถึงหรือไม่เป็นเรื่องที่หลัง แต่นักแสดงไม่ได้เด็ดขาด ต้องเข้าถึง หรือเข้าใจก่อนมาแสดงให้ดู มิฉะนั้นละครจะกลายเป็นมหรสพหลวงโลกในทันที”

ถ้านักแสดงเข้าไม่ถึงในสิ่งที่เราจะบอกสิ่งที่ตามมาจะเป็นอย่างไร อย่างแรกความไม่เป็นอย่างหนึ่งของ นักแสดง เรื่องราว คนดู ก็จะมีความเป็นไปได้ แม้นักแสดงจะมีทักษะสูงส่งปานใด ก็ในเมื่อธรรมชาติของความเป็นหนึ่งเดียวคือ นักแสดงรู้สึกอย่างไร คนดูรู้สึกอย่างนั้น การทำได้ หรือการที่นักแสดงเข้าถึงในสิ่งที่อยากจะบอกจึงเป็นสิ่งที่คนดูจะรู้สึก แต่เมื่อนักแสดงไม่รู้สึกในสิ่งที่กำลังบอก คนดูย่อมรู้ได้แต่ในสิ่งที่นักแสดงรู้สึก นักแสดงเองก็ย่อมรู้ว่าคนดูรู้สึกอะไรอยู่ เพราะฉะนั้นนักแสดงก็จะมีทางออกสองทาง (คณะละครมรดกใหม่, 2555)

1. แกล้งทำเป็นรู้สึกในสิ่งที่ไม่รู้สึก ผลก็คือคนดูไม่เข้าใจ คิดว่ายากเกินเข้าใจ จึงไม่สติดเป็นหนึ่งเดียวกับละคร กลายเป็นว่าปัญหาของการไม่เป็นอย่างเดียวและเข้าไม่ถึงเป็น

เพราะคนดูไร้ความสามารถ ทางออกอีกทางคือปรับสิ่งที่ตัวเองยังเข้าใจไม่ถึง ให้สอดคล้องกับสิ่งที่ต้นเงินที่ตัวเองเข้าใจได้ เข้าถึงได้อยู่แล้ว แล้วก็สร้างความเป็นหนึ่งเดียวจากบริบทนั้น ๆ คนดูก็จะได้รับสารเท่าที่นักแสดงมีปัญหาให้ ถ้าคนดูมีปัญหาน้อยกว่าก็ไม่ใช่ปัญหา แต่ถ้าคนดูมีศักยภาพสูงกว่า ปัญหาที่จะตามมาเป็นลูกโซ่ บทดี ๆ อย่างนี้ตีความเช่นนั้นได้ยิ่งง บกตีไม่ได้ทำให้ละครดีได้เสมอไป นักแสดงต่างหาที่ทำให้ละครดี แต่ถ้าบทดีนักแสดงไม่ดี ไม่มีปัญหา ก็จะส่งผลให้การแสดงไร้คุณค่าได้ไม่ยาก

2. ถ้านักแสดงเข้าใจไม่ถึงในสิ่งที่ต้องบอก นักแสดงจะมองว่าสิ่งที่ต้องบอกเป็นภาระหนัก ไม่เห็นจำเป็นเลยที่จะต้องเล่าเรื่องสูงส่งอะไรขนาดนี้ ก็จะเกิดกระบวนการต่อต้าน ก็แล้วแต่ว่าจะออกมาด้านใด โดยส่วนใหญ่จะแสดงออกด้วยการชักชวนคนอื่น ๆ ให้เชื่ออย่างที่ตัวเองเห็น ถ้ามีสักคนสองคนที่เห็นด้วยก็ยกกันไปกับ เรื่องสาระ เพื่อโลกที่ดีงาม เหลืออยู่แต่ความสนุกอย่างเดียวที่หล่อเลี้ยงละคร จากที่ละครให้ปัญญา ก็กลายเป็นมหรสพไป แต่ถ้านักแสดงทนเล่นไป ตัวเองก็จะเครียดจากละคร จากสิ่งที่ต้องบอกเพราะมันเป็นภาระหนักอึ้งของเขาไม่สนุก ละครที่เจตนาดีไว้ให้ตลกก็จะกลายเป็นเครียดหัวเราะไม่ออกกันไปทั้งโรง คนดูก็จะเข็ดขยาดกับประสบการณ์การดูละคร ซึ่งก็เป็นตัวการสำคัญที่จะทำให้ละครอยู่ไม่ได้ในโลกนี้

3. นักแสดงเองก็จะเลิกหรือเบี่ยงเบนไปในที่สุด

4. นักแสดงจะพึ่งเครื่องทุ่นแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ เช่น เครื่องสำอาง สำหรับการแสดงจึงเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ การแต่งเพื่อสวยงามแทนที่การแต่งหน้าเพื่อรองรับบทบาทของละครจะเข้ามาเป็นเหตุผลหลักในการแต่งหน้านักแสดงจนไม่รู้เนื้อรู้ตัว เสื้อผ้าที่ใส่แล้วทำให้ไม่สวยไม่หล่อ สำคัญว่าการบอกเล่าความเป็นตัวละครนั้น ๆ เครื่องเสียงต้องมี ไมโครโฟนต้องดัง ไม่เช่นนั้นจะเล่นได้อย่างไร นักแสดงก็จะวุ่นวายกับฉากและอุปกรณ์ประกอบฉากมากขึ้น เพราะมีผลต่ออัตราของนักแสดง เรื่องทางวัตถุก็จะสำคัญกว่าเนื้อหา หรือเนื้อหาที่จำต้องรับใช้วัตถุไปในที่สุด ลงทุนสร้างฉากขนาดนี้ ก็ต้องให้นักแสดงเดินนำสายตาคนดูให้เห็นความอลังการของมันก่อน ละครดีหรือไม่ดีก็หันมามัดกันที่ เสื้อผ้า ฉาก แสงสี และที่สำคัญ นักแสดงต้องทำมุม ทำตาสองชั้น ใครไม่ทำมีผลถึงละคร กลายเป็นละครไม่ดีไปโดยปริยาย

5. โอกาสต่าง ๆ ในการแสดงแต่ละครั้งก็จะมีความหมายมากขึ้นไปตามตัวตนของคนแสดง ส่วนคนดูที่ไม่มีผลต่อผลประโยชน์ของนักแสดงก็จะหมดค่าไปเรื่อย ๆ ในขณะที่นักแสดงจะเกลียดทำเป็นสนใจคนดูได้เนียนขึ้น ๆ เรื่อย ๆ ระบบแม่ยก ระบบดาราที่ค่อย ๆ กลายไปเป็นวัฒนธรรมของละครไปในที่สุด บ่อยครั้งที่ละครสามารถเป็นแค่ส่วนประกอบของงานไป ตัวอย่างเช่น เพราะนายภักดานี่ และผู้จัดอยากให้มีละครให้นายภักดานี่ มีดาราระดับมีชื่อเสียงมาเล่นให้ดูเพื่อเสริมบาร์มี แต่นายภักดานี่รับประทานอาหารจีน ละครก็ต้องเล่นประกอบโต๊ะจีนไปโดย

ปรียาย แม้นักแสดงจะเป็นคาราที่มีชื่อเสียงขนาดไหน ก็ทำได้แค่ประกอบกิจกรรมของงานเท่านั้น นี่ก็เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอยู่แล้ว โดยนักแสดงได้รับคำตอบแทนสูงพอที่ให้เราไม่ละอายต่อศักดิ์ศรีของเขา ที่เคยทำแล้วทำเล้ามาระยะหนึ่ง

6. นักแสดงก็จะสนใจแต่ละครของตัวเองจะไม่ทำตัวเป็นคนดูเด็ดขาด ทั้ง ๆ ที่คนดูที่ดีที่สุดคือนักแสดงด้วยกัน การที่จะไปดูคนอื่น ศึกษาคนอื่น ก็เป็นไปได้ยากมากขึ้น เพราะแต่ละครั้งที่ไปก็กลายเป็นการกระแนะกระเหน็นินทา ดูถูกกัน ประณามกัน อวดศักดิ์ของกันและกัน การดูละครเพื่อการศึกษา เพื่อการเข้าถึงจึงหมดไป การทำแล้วทำเล่าก็เป็นเรื่องของคนบ้าเขาทำกัน จะทำไปทำไม เหนื่อย ยาก ลำบากเปล่า ๆ นักวิจัยก็ได้ประโยชน์จากการปิดฉากลงของการทำแล้วทำเล่าอีกเช่นเคย การปฏิบัติจริงไม่มีอีกแล้ว ในที่สุดมหรสพหลวงโลกก็ยึดพื้นที่ไว้ได้เบ็ดเสร็จ

นี่คือทางสายเข้าไม่ถึง ก็มีให้เห็นเช่นนี้ แต่ถ้านักแสดงสามารถเข้าถึงในสิ่งที่ต้องการจะบอกด้วยการทำแล้วทำเล่าจนเข้าถึงได้ อะไรจะเกิดขึ้น แน่หนอหนอย่างที่กล่าวมาข้างต้น จะไม่เกิดขึ้นแน่ แถมความไม่ประมาทในการทำได้ และการหมั่นภาวนาปฏิบัติ ก็จะเป็นวิถีหลักของละคร โลกในฝันก็อยู่แต่เอื้อม และในโลกในฝันนั้น นักแสดงคือคนดู คนดูคือนักแสดง ที่ต่างจัดสรรเวลาทบทวน ทำแล้วทำเล่าจนทำได้ จนเข้าถึงสารที่ประณีตยิ่ง ๆ ขึ้นไป จนการทำแล้วทำเล่าจนทำได้เป็นอิริยาบถของคนในสังคมนั้น เราจะเห็นคนพูดแล้วมีคนฟัง คนจะพูดเบาและน้อยลง เพราะคนสามารถเข้าถึงซึ่งกันและกัน ได้ง่ายขึ้น มีรอยยิ้มที่มุมปากกันถ้วนทั่ว

สำหรับชาวมรดกใหม่เราไม่รอช้า เราทำกันแต่เด็ก เดิมทีเราต้องรอให้จบมหาวิทยาลัยได้ปริญญาเก็ก่อนค่อยมาสร้างนิสัยแห่งการปฏิบัติภาวนา แล้วเราก็เห็นว่ามันช้าไป ไม่ได้เด็ดขาด เราจึงจับเริ่มที่เด็กมัธยมปลาย ทำไปได้หนึ่งปี ก็เห็นชัดว่ามัธยมปลายก็ยังช้าไปแล้ว เดียวนั้นนอกจากเด็กระดับมัธยมต้นแล้วลูกหลานเรา ก็ต้องตื่นก่อนพระอาทิตย์ ให้มาป้วนเปียนกับบรรยากาศการทำแล้วทำเล่าไว้เสียก่อน พอมันโตก็จะมีแต่ผู้เข้าถึงรอบตัวมัน และนี่คืออนาคตของเราที่เห็นได้ชัดเจน ไม่ต้องมานั่งวาดอนาคตให้ลำบาก ดึงมาดูกันให้เห็นใกล้ ๆ การเป็นผู้หยั่งรู้อนาคตได้ ก็สามารถเป็นไปได้จริง

ครูช่าง (สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2555) สรุปว่า เพราะฉะนั้นคงไม่ต้องสาธยายว่าอะไรจะเกิดขึ้นหากพวกเราหมั่นทำแล้วทำเล่าจนทำได้ เพราะเราก็เห็นกันได้เองแล้ว ที่นี้คงหนีไม่พ้นถึงวิธีทำแล้วทำเล่าจนทำได้ ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่ยากเลย เพราะเราทำทุกวัน ไม่เกินยี่สิบสองวันก็ทำได้ อย่างบอก ไว้แล้ว ดังหลักการดังนี้

1. ค่อย ๆ ทำทีละน้อย ๆ แล้วทวนบ่อย ๆ
2. เมื่อทำได้แล้ว ให้กลับมาทวนใหม่ทุกทวน
3. เมื่อทำได้แล้วต้องส่งต่อ

4. วิธีส่งต่อก็เป็นอะไรที่ต้องค้นหาให้ได้เอง
5. ทำทายกับสิ่งที่ยากขึ้นเป็นลำดับ
6. ปรับแปลงสิ่งใหม่ให้มาเป็นเนื้อเดียวกับเรา

อยู่อย่างต่ำ ทำอย่างสูง

ปรัชญาข้อที่3 อยู่อย่างต่ำ ทำอย่างสูง เป็นปรัชญาที่ต่อเนื่องมาจากปรัชญาข้อที่สอง มีเหตุและผลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันและจำเป็นต้องพึ่งพากันดังนี้

“อยู่อย่างต่ำคือการมีความสุขให้ได้กับความไม่มี ทำอย่างสูงคือความพยายามทำสิ่งที่ยาก และสิ่งที่ยากที่สุดที่จะทำได้ก็คือทำให้เกิด “ความไม่มี” ให้ได้ ความไม่มีจึงเป็นการกระทำหลัก ส่วนความสุขนั้น คือสิ่งที่เราต้องฝึกฝึกไม่มีจนเป็นอิสระจากทุกอย่างแม้กระทั่งตัวตนของเรา ในที่สุด ไม่มีแม้กระทั่งความไม่มี ซึ่งเป็นความสุขสูงสุด นี่พระท่านพูดไว้อีกแล้วเหมือนกัน What is เรื่องหลัง เรื่องความหลุดพ้นจากตัวตนก็อย่าเพิ่งไปตกใจกับมันเพราะทำได้ก็ดี ไม่ได้ก็ดี เป้าหมายที่ตั้งไว้ไม่ได้หมายความว่า จะต้องไปถึงกันเสมอไป อาจจะหมดลมระหว่างทางก็ถือว่าเยี่ยมยอดแล้ว ชาติหน้าจะได้มาเดินทางต่อ และเราก็ไม่รู้ด้วยซ้ำว่าใครถึงแล้วหรือไม่ คนถึงก็ถึงไป คนไม่ถึงก็พยายาม ไปให้ถึง เพราะฉะนั้นเราจะไม่พูดกันเรื่องความถึงหรือไม่ถึง เราจะพูดแต่เรื่อง การอยู่อย่างต่ำ กับการทำอย่างสูงเท่านั้น”

ครูช่างให้เหตุผลเพิ่มเติมว่า “หัวข้อก็ชัดเจนอยู่แล้วว่าให้อยู่อย่างต่ำ คือการมีชีวิตติดดิน มนุษย์เป็นสัตว์ที่เรียกว่า โฮโมอีเร็คตัส ตามภาษาวិทยาศาสตร์ ก็เป็นสัตว์ที่ยึดตัวตรง หินแรง โน้มถ่วง เป็นสัตว์ที่มีวิวัฒนาการมาเป็นล้าน ๆ ปี จากสัตว์ต่ำต้อยหลังสี่เท้าหน้าสู่ดิน ขยับเขยื้อน เคลื่อนย้าย ไหลเลื้อย จนแทงอก จึงยกตัวกลานสี่ตีน ขึ้นจากน้ำ แล้วค่อย ๆ ยืนตัว ยึดอก ให้เงยขึ้น ให้ตั้งขึ้น ๆ ทีละน้อย ๆ ตามกาลเวลา จนสามารถ ตั้งตรงท่ามาพบกับพื้น ยืนได้อยู่บนสองขา เขย่ง หยิบผลไม้ได้ด้วยปลายนิ้วจนสำเร็จ แอ้มเอาเครื่องมือมาสอยที่อยู่สูง ๆ เกินวิสัยได้อีกด้วย นี่คือสมุห์ทัยของมนุษย์ แล้วสามารถตั้งตรงยืนนิ่งอยู่ได้นานเป็นวัน ดังทหารยามเฝ้าประตูวัง มหัศจรรย์เกินสัตว์ร่วมโลกด้วยกัน ไม่มีสัตว์ชนิดใดทำได้เช่นนี้ แต่ที่ว่าอยู่ในกระดอง ลองมาแข่งกับมนุษย์ว่า ใครจะนั่งได้นานกว่า รับรองแพ้เราแน่ ที่พอจะสู้ก็มีแต่ลิง ที่วิ่งตามมาติด ๆ แต่ก็ไม่นั่ง วิ่งวุ่น ส่งเสียงไปตามประสามนุษย์ทำอะไรต่ออะไรได้ตามใจอยาก เช่น ทั้ง ๆ ที่หนาว ก็จะสร้าง อีกกูลูไว้ เป็นบ้านกลางหิมะ ทำให้มันอุ่นเสียแทนที่จะหนีหนาวมาหาหรือติดฮีทเตอร์ ทำความอุ่นให้อยู่สบายเสีย จนไม่รู้ร้อนรู้หนาวกับมันไป ถ้ามันร้อนจัดก็เปิดแอร์ สบาย มนุษย์เท่านั้นที่ทำได้แบบนี้ หนีความจริงของธรรมชาติจนเป็นนิสัยการฝืนธรรมชาติจนไม่รู้จักรธรรมชาติ จึงเป็นธรรมชาติของมนุษย์ ที่ซับซ้อนกว่าสัตว์ใด ๆ โดยเฉพาะเรื่องการสืบพันธุ์ ที่ทำเองได้โดยไม่ต้องใช้คู่”

“การอยู่อย่างต่ำก็คือการฝึกค่อมตัว โน้มกายให้อ่อนนุ่มยอมรับธรรมชาติ ที่อยู่รอบตัวเรา รู้จักร้อน รู้จักหนาว ยอมรับความเปลี่ยนแปลงเรียนรู้สิ่งที่อยู่รอบข้าง ไม่ให้มีศูนย์กลางอยู่ที่ตัวเอง แล้วกลับมาดูตัวเองจากภายนอก รู้ทันธาตุแท้ของตนเอง แล้วจัดการกับปมที่ซับซ้อนของปัญหาชีวิตให้ค่อย ๆ คลี่ออกให้เห็นได้ง่าย ๆ จะได้โยนสิ่งที่ไม่จำเป็นทิ้งได้”

“ว่าไปแล้วคือการฝึกให้ฝึกธรรมชาติที่รักความสบาย ที่เรามืออยู่เป็นธาตุเดิมมานาน ให้ตัวเราไม่ฝืนธรรมชาติรอบข้างให้ได้ในที่สุด คือฝืนสิ่งที่ฝืน เพราะไอ้สิ่งที่ฝืนคือการตามใจ ซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติที่สะสมมาแบบฝืน ๆ มาจนเป็นธรรมชาติของเราเอง โดยไม่รู้ตัวว่าตัวเองคือสัตว์ที่ฝืนธรรมชาติ ยิ่งชาวคริสต์ที่ประณามมนุษย์แต่แรกเลยว่าคุณทุกคนคือคนบาป”

“นี่ก็เป็นอีกข้อที่ชาวมรดกใหม่ถือเป็นเรื่องสำคัญจนยกขึ้นเป็นปรัชญาประจำคณะอีกประการ ก็เพราะเราฝึกที่จะต้องเป็นนักแสดง และการแสดงนั้นมีธรรมชาติเป็นหลักสำคัญในการฝึก และเน้นที่ธรรมชาติของคนหรือจะเรียกว่าฝึกรู้จักเข้าใจธรรมชาติของคน เพียงอย่างเดียวก็ว่าได้ แม้จะเกี่ยวข้องกับสุนัข หมู แมวหรือสัตว์ตัวด้อยอื่น ๆ แต่ก็ยังเป็นการนำสัตว์เหล่านี้ให้มาสวมธรรมชาติของคนอยู่ดีซึ่ง การเข้าใจคนก็คือการเข้าใจธรรมชาติของเขา บุญญาปของเขาที่มีก็หนีไม่พ้นเรื่องที่ต้องทำความเข้าใจให้ได้”

“ภาคหนึ่งของการฝึกเป็นนักแสดงก็คือการฝึกเป็นคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนที่มิมีปัญหา คนที่มีบาป คนที่มีสันดานฝืนธรรมชาติ คนโง่ คนเห็นแก่ตัว คนเลว คนทุกข์ ตรีม เวทนา โสกะ ปริเทวะ ทั้งหลายให้ได้ในโลกละครที่แสดง เพราะเขาเหล่านี้มีธรรมชาติที่ฝืนเป็นธรรมชาติของเขาในโลกจริงที่เขาอาศัยอยู่”

“การฝึกเป็นคนธรรมดา ก็คือเป้าหมายของนักแสดง แล้วก็ต้องเริ่มต้น ที่การเข้าใจ ในปัญหา ในบาป ในสันดาน ในความโง่เขลา ในความเห็นแก่ตัว ในความเลว ความทุกข์ตรีม ในเวทนา โสกะ ปริเทวะ ทั้งหมดทั้งหมด ว่าคืออะไร เพราะอะไร เพื่ออะไร และทำอย่างไร”

“การอยู่อย่างต่ำ ในเบื้องต้นเป็นเพียงวิธีหนึ่งของการเข้าใจคนด้วยกัน และเป็นวิธีมองให้เห็นปัญหาของคนอย่างเป็นกลางที่สุดโดยไม่จำเป็นต้องไปร่วมทุกข์ร่วมสุขไปกับเขาจริง ๆ ฝึกให้เห็น และฝึกไม่ให้เป็นในสิ่งที่เห็น เราจะได้นำสิ่งที่เห็นมาเล่าต่อได้อย่างไม่ลำเอียง ขึ้นมัวไปเป็นหรือจมอยู่กับสิ่งที่เห็น แล้วมันจะไปสนุกอะไรกับการเอาปัญหานั้น ๆ มาเล่าต่อ มันเท่ากับผิดไปจากความตั้งใจเดิมที่จะศึกษาและฝึกฝนให้กลายเป็นคนทุกข์ไปเสียเอง สรุปคือการฝึกที่จะสนุกที่จะเรียนรู้ธรรมชาติของมนุษย์ทั้งหลาย สัมผัสปัญหาของเขาด้วยความสนุก”

ครูช่างอธิบายเพิ่มเติม ในฐานะที่ปรัชญาข้อนี้เป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับคนที่ทำงานด้านศิลปะการละครดังนี้

“เรื่องความเป็นคนเป็นหัวใจของการฝึกฝนเลยทีเดียว เพราะส่วนใหญ่เราพบว่าการแสดงไม่มีความเป็นคนที่ให้เห็นกัน และคนดูก็ไม่มีตาที่จะมองเห็นความเป็นคนได้ง่าย ๆ ละคร จนกระทั่งนอกโรงละครก็มองกัน ไม่ออก การเข้าถึงจึงเป็นเรื่องเกินกำลัง ความเป็นคนจะมีความหมายขึ้นมาในละครก็ด้วยประสบการณ์ร่วม ถ้าไม่มีประสบการณ์ร่วมก็จะเข้าถึงอะไรไม่ได้ง่าย ๆ การมีประสบการณ์ร่วมจะเกิดขึ้นได้ก็ต้องรู้จักมองคนให้เป็นด้วย มองคนให้เห็นความเป็นคน จะเห็นคนได้ก็ต้องเข้าใจความเป็นคนด้วยกัน เมื่อไม่เข้าใจก็ดูคนไม่ออก ยิ่งนักแสดงไม่มีความเป็นคนที่ดูยิ่งแล้วไปใหญ่ เพราะนักแสดงเองก็ไม่รู้จักความเป็นคนด้วยกัน อาจจะเพราะเห็นว่าเป็นเรื่องไม่จำเป็นสำหรับละคร แต่แท้จริงแล้ว แคนักแสดงรู้สึกอย่างไร คนดูรู้สึกอย่างนั้น ก็เป็นเรื่องบอกชัดเจนว่าละครอาศัยความเป็นคนในการเข้าถึงกัน เพราะคนต้องทำแล้วทำเล่าจนทำได้ ซึ่งคือรูปธรรมที่ชัดเจนของการศึกษา ที่สุดเราก็น้อมเอาคุณขื่อนมาเป็นการใช้ชีวิตเสียเลยจะเป็นไร การฝึกใช้ชีวิตเช่นนี้คือการฝึกแบบไม่ฝึก คือการฝึกนอกชั่วโมงเวลาฝึกฝน มันคือการฝึกทุกเวลานั่นเอง เราจึงใช้ชีวิตเพื่อให้เกิดประสบการณ์ได้ง่าย ๆ เมื่อพิจารณาว่าระหว่างสิ่งที่มีกับสิ่งที่ไม่มีอย่างไหนจะเป็นประสบการณ์ได้มากกว่ากัน คำตอบคือสิ่งที่เรามีอยู่แล้ว เพราะเรามีประสบการณ์อยู่ในขณะนี้ แต่เรายังไม่เคยประสบพบความไม่มีจากสิ่งที่มีอยู่นั้นแน่นอน เพราะมันยังมีอยู่ ถ้ามีแล้วหวง มีแล้วเก็บมันไว้ก็จะไม่ได้มีประสบการณ์ของการ ไม่มีมันแน่ เราจึงต้องทำให้ชีวิตเราปราศจากมันให้ได้ เราจะได้ลิ้มรสความ ไม่มี เพราะรสชาติของการมีมันนั้นเรารู้แล้ว มาดูซิว่า ถ้าไม่มีมันจะรู้สึกอย่างไร ที่น่าสนใจมากคือคนที่เคยมีมันมาก ๆ แล้วจู่ ๆ มาไม่มีมันในทันที จะเป็นอย่างไร มันจะเป็นโอกาสทองของการเรียนรู้ที่ดีที่สุดเลย ถ้าเราเปิดใจเรียนรู้จากมัน ถ้าไม่มีแล้วแต่หวงหาอาหารกับ สิ่งที่ทำหายไป โอกาสที่เราจะเล่นเป็นคนสั้นเนื้อประดาตัว บ้านไฟไหม้ หรือภรรยาที่สามีทิ้ง ไม่มีใครเหลียวแล ก็จะเป็นธรรมชาติและเป็นไปได้ในละคร และก็เป็นทวารแห่งการเข้าถึงได้อีกด้วย แต่อาจจะมีคนท้วงว่า ลงทุนเยอะไปหรือเปล่า แล้วค่อยว่ากันอีกที กลับมาที่การเข้าถึงอีกที”

“คนแรกที่จะเข้าถึงก็คือตัวเราเองนั่นเอง เพราะเรามีประสบการณ์แล้ว เราก็สามารถส่งต่อความรู้สึกนี้ให้แก่คนดูได้ไม่ยากเพราะนักแสดงรู้สึกอย่างไรคนดูรู้สึกอย่างนั้น ด้วยเหตุนี้เอง เรื่องแบบนี้ทำไมจึงมีในพระไตรปิฎก เป็นชาดกให้ศึกษาด้วยซ้ำไป จาก “มี” สู่อะไร “ไม่มี” ได้เปรียบกว่าในแง่โอกาสในการเรียนรู้ แต่ไม่มีใครในโลกนี้ที่ “ไม่มี” เพราะต่างก็ “มี” กันทุกคน เพียงแต่มาน้อยต่างกัน อย่างไรก็ตามก็มีเหมือนกันทุกคน เพราะฉะนั้น คนที่มีน้อยจะได้เปรียบกับการทำได้ถ้าเทียบกันในเชิงวัตถุ เชิงจำนวน แต่ถ้าเชิงความรู้สึกต่อสิ่งนั้น ๆ ไม่มีใครได้เปรียบเสียเปรียบใคร การอยู่อย่างต่ำโดยปราศจากเป้าหมายน่าพึงดูดี ๆ พวกที่เคยมีแต่ยังหือแพ่ง ๆ ก็จะไม่ได้เปรียบ แต่สำหรับพวกที่มีน้อย ถ้าเป้งกระป๋องนี้เป็นของแม่ที่ยกให้ก่อนสิ้นลมไปย่อมมีความหมายมากกว่า ในทางจิตใจ มันก็ไม่ได้ได้เปรียบเสียเปรียบอะไรมากนัก”

“ความชินชากับวัตถุเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ง่าย ๆ ความหมายของสิ่ง ๆ นั้นจะค่อย ๆ หดคุณค่าไปเมื่อยังมีมันอยู่ใกล้ ๆ มิให้เห็นกันอยู่ตลอดเวลา แต่เวลาที่เราห่างเหินจากมันสักระยะ มันจะมีคุณค่าขึ้นมา มันจะหยุดเราให้หวนระลึกถึงเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับสิ่ง ๆ นี้ เช่นอัลบั้มรูปเก่า ๆ ของเรานาน ๆ เปิดทีมนั้นได้อารมณ์กว่าเปิดดูอยู่ทุกวันเป็น”

“ความชินชากับสิ่งที่มีอยู่ เหมือนเด็กเบื่อของเล่น บ่อย ๆ เข้า จึงทำให้ความรู้สึกแข็งกระด้างในอารมณ์ของตัวเอง ก่อตัวขึ้นมา ขาดปฏิริยากับสิ่งรอบกาย ไม่รู้ร้อนรู้หนาว เป็นคนไม่มีชีวิตชีวาได้ง่าย ๆ อาการแบบนี้พวกถูกชนชั้นกลางขึ้นไปมักมีปัญหานี้ หากได้ไม่ยาก”

“เมื่อเกิดความน้อยเนื้อต่ำใจในความไม่มีของเรา เราจะได้รู้ว่าจะต้องทำอะไรกับมัน สิ่งที่ต้องทำสิ่งแรกคือกระโจนออกมาจากอารมณ์น้อยเนื้อต่ำใจนั้น ๆ ให้ได้ แรกเริ่มต้นก็ยากแล้ว แต่ต้องทำให้ได้ เพราะถ้าหากว่าทำไม่ได้มันจะเป็นตัวถ่วงเวลา ถ้าต้องทำภารกิจไปทั้ง ๆ ที่ยังไม่ตัดขาดจากอารมณ์นั้น ๆ มันจะเหนื่อยกว่าเดิมเป็นสองเท่า ถ้าทำใจได้เร็วเท่าไร มันเหมือนมีตัวช่วยเกิดขึ้นทันที”

“การทำอย่างสูงก็จะเริ่มเห็นเป็นรูปเป็นร่างขึ้นมาทันที แต่ถ้ายังทำใจไม่ได้ ต่อให้ทำสักแค่ไหน มากขนาดไหน ก็เป็นการทำอย่างต่ำอยู่ดี เชื่อหรือไม่ว่าทำในสิ่งเดียวกัน เหมือนกันที่รูปแบบ วิธีการแตกต่างกันที่ใจ ใจหนึ่งทำได้ อีกใจหนึ่งทำไม่ได้ มันก็จะดูเหมือนชัดเลยว่า อย่างนี้สูง อย่างนี้ต่ำ” (ชนประคัลภ์ จันทรเรือง, สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2555)

“เอาละ สมมติว่าเราทำใจได้แล้ว ตรงนี้ละคือตัวปัญญาอย่างแท้จริง ไม่ว่าจะหยิบจับอะไร จับนี้วางโน้น จับตั้ง จับนอน ปัก เสียบ ห้อยแขวน ลีลาใด ๆ ก็แล้วแต่ มันจะมีเหตุผล มีที่มาที่ไป ไปเสียหมด แม้แต่การล้มกระดานตั้งต้นใหม่ก็เป็นไปด้วยปัญญาและที่ล้มกระดานไปแล้วก็ไม่ได้หายไปไหน กระดานที่ล้มไปแล้วก็จะกลับมา กลายเป็นครุคอยเตือนใจให้มีสติมากกว่าเดิม ต่างจากการล้มกระดานด้วยอารมณ์มันจะสะท้านทุกครั้งทีนี้ถึง”

“ต่อจากนั้นความสนุก ความท้าทายก็จะตามมาทุกอย่างก้าวก็จะเป็นไปเพื่อสิ่งที่ทำอยู่ แม้การกวาดพื้นก็กลายเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างบทธะคร จับถ่าย หลับ นอน ก็จะเป็นไปเพื่อสิ่งที่ทำอยู่นั้น ๆ สิ่งแวดล้อมรอบตัวก็จะเห็นชัดขึ้น เห็นละเอียดขึ้น จนเราชอบคุณทุกอย่างรอบ ๆ ตัวเราที่ช่วยเราทำสิ่งที่เราทำอยู่ นี่คือการที่เรียกว่าทำอย่างสูง”

“จะเห็นว่าการอยู่อย่างต่ำยังงี้ก็ต้องทำอย่างสูง จะไม่ทำอย่างสูงก็ด้วยประเด็นเดียวคือ ไม่ใช่ปัญญา และเป็นดัชนีสำคัญ ข้อเดียว ที่ทำให้การอยู่อย่างต่ำนั้นทำอย่างสูง แต่ถ้าไม่ใช่ปัญญา มันก็คือการอยู่อย่างต่ำทำอย่างต่ำ และก็มีแต่จะต่ำลง ๆ ไปเรื่อย ๆ การทำใจให้ยอมรับความต่ำต้อยให้ได้จึงเป็นกุญแจสำคัญที่จะไขไปสู่ปัญญา เพราะเรายึดติด เราอยู่กับสิ่งเสพย์ เราจึงไม่ยอมรับความต่ำต้อย เราเลยต้องประนีประนอมกับความต่ำต้อย”

“ที่ร้ายไปกว่านั้นเรายังปกปิดความต่ำต้อยของเราอีก เพราะเราไม่รู้ว่ายังปิดมันยิ่งอึด เราเลยซับซ้อนซ่อนเงื่อนขึ้นเรื่อย ๆ กลายเป็นวิตกกังวลไปหรือไม่ก็ฆ่าตัวตายหนีปัญหาไป เราเป็นแบบนี้กันมากขึ้น ๆ เรื่อย ๆ โลกทุกวันนี้ คนทุกข์ง่าย สุขยาก มีให้เห็นกันมากขึ้นเรื่อย ๆ แต่ไม่ได้มีมือถือรุ่นใหม่เหมือนเพื่อนก็กรีดร้องแผดเสียงโหยหวนปางตายกันแล้วก็มี การฆ่าตัวตายเพียงแค่นี้ไม่ได้ตั้งใจก็เกิดขึ้นแล้วในบ้านเมืองของเราเนี่ย แทบไม่น่าเชื่อว่าจะเป็นไปได้ในดินแดนที่ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว เพราะเราหลงทางนั่นเอง”

“การอยู่อย่างต่ำทำอย่างสูงก็เพื่อให้เรามาตั้งหลัก รวบรวมของดี ๆ หรือสิ่งดี ๆ ที่เรามีมาในอดีตสมัย ในสมัยที่เราส่วนใหญ่อยู่กันอย่างต่ำกันอย่างมีความสุข แม้จะยังไม่มีปัญญาทำอย่างสูงมากนักแต่ก็ไม่ได้ทุกข์ง่าย สุขยาก เหมือนทุกวันนี้ เมื่อรวบรวมมาได้ก็นำมาทดลองใช้ ทีละอย่าง ค่อยเป็นค่อยไป มาดูให้มันรู้ไปเลยว่ามันเหมาะสมที่จะคงอยู่ต่อไปหรือ ปล่อยาว ปล่อยให้มันสลายไปตามกฎแห่งอนิจจัง แล้วที่ทำได้ ก็มาดูว่ามีทางต่อยอดพัฒนาต่อเนื่องจากเดิมให้ประณีตเป็นธรรมชาติเข้ากับยุคสมัยได้อย่างไร คือการพิจารณาที่ผู้อื่นยังประโยชน์แก่คนอื่นนั่นเอง เพื่อให้เราสร้างเอกลักษณ์ของตัวเอง มีวิถีของตัวเองอย่างชัดเจนขึ้น จนรู้จักจริงใจกับตัวเอง และผู้อื่นมากขึ้น ๆ เรื่อย ๆ นี่คือการพิจารณาที่ตัวเองอย่างไม่ลำเอียง โดยอาศัยปัญญาเป็นตาที่สาม ยิ่งเห็นตัวตนเราชัดมากเท่าไร เราก็จะเห็นปฏิกิริยาของสรรพสิ่งที่มีความสัมพันธ์กันทั้งกับเราด้วย ซึ่งต่างจากการเห็นแก่ตัวที่มองไม่เห็นอะไรเลย นี่ก็คือการยังประโยชน์แก่คนที่ เป็นธรรมชาติที่สุด เพื่อโลกที่มีตัวเองเป็นที่พึ่งเป็นหลัก” (คณะธรรมดกใหม่, 2555)

“เป้าหมายสุดท้ายก็คือเพื่อความสุขที่ยั่งยืน แข็งแรงด้วยปัญญา ไม่ประมาทมีสติตลอดเวลา สนุกกับการมีชีวิต สนุกกับปัญหาที่จะได้เผชิญ จนสามารถเจาะเปลือกหลุดพ้นกันได้ ในที่สุด” (คณะธรรมดกใหม่, 2555)

“การอยู่อย่างต่ำทำอย่างสูง จึงมีเป้าหมายสรุปรวมกันง่าย ๆ ที่ปัจเจกโอรสของพระพุทธเจ้า ที่ให้แก่ทุกคน ยังประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนผู้อื่นด้วยความไม่ประมาท เพื่อความสุขแท้และถาวร อย่าคิดว่าเป้าหมายสุดท้ายเป็นเรื่องเพ้อฝันหรือเหลวไหล สำหรับมรดกใหม่แล้ว เชื่อว่าทำได้จริง ๆ แล้วไม่ใช่เชื่อแต่อย่างเดียว แต่ลงมือทำทันที แม้จะไม่สำเร็จ หมดลมระหว่างทาง อย่างน้อยก็เป็นตัวอย่างสำหรับคนที่ตามมาไม่ว่าโลกเราจะเปลี่ยนโฉมไปอย่างไร มรดกใหม่ก็จะอยู่อย่างต่ำทำอย่างสูงอยู่เยี่ยงนี้ จนวิถีเราคือวิถีเข้าถึงเป้าหมายด้วยตัวของมันเอง มันก็คือการกลับสู่สามัญอย่างมีสติ”

“สำหรับวิถีอยู่อย่างต่ำทำอย่างสูง ชื่อก็บอกให้เห็นอยู่ชัด ๆ แล้วคือการลดการมีวัตถุ ให้เหลือน้อยที่สุดเท่าที่ทำได้ เหลือแค่ปัจจัยจำเป็นสำหรับชีวิตยังดีใหญ่ และทำในสิ่งที่มีหรือที่เหลืออยู่ให้ได้ประโยชน์สูงสุด แต่สิ่งที่แต่ละคนต้องทำเองให้ได้หรือจะเรียกว่าเข้าถึงจากการ